

SEURAKUNNAN JA SEURAKUNTAYHTYMÄN TILILUETTELOMALLI

Alkuperäinen hyväksytty 1.6.2006

Päivitys hyväksytty 15.1.2007

	Sivu
Sisällysluettelo	1
1 Johdanto	
1.1 Yleistä tililuettelosta.....	4
1.2 Kirjauskoodi eli laskentatunniste.....	5
1.3 Ulkoiset erät.....	6
1.4 Sisäiset erät.....	6
1.5 Alv-erittelyn tilipuitevaatimukset.....	6
1.6 Investointiosan tilit.....	7
1.7 Selvittelytilit.....	7
2 Tasetilit	
Vastaavaa	
2.1 Pysyvät vastaavat.....	7
Aineettomat hyödykkeet.....	7
Aineettomat oikeudet.....	7
Hautaustoimen aineettomat hyödykkeet.....	8
Muut pitkävaikutteiset menot.....	8
Ennakkomaksut.....	8
Aineelliset hyödykkeet.....	8
Maa- ja vesialueet.....	8
Hautaustoimen aineelliset hyödykkeet.....	9
Rakennukset.....	9
Kiinteät rakenteet ja laitteet.....	9
Koneet ja kalusto.....	10
Muut aineelliset hyödykkeet.....	10
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat.....	11
Sijoitukset.....	11
Osakkeet ja osuudet.....	11
Saamiset.....	11
2.2 Toimeksiantojen varat.....	11
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet.....	11
Muut toimeksiantojen varat.....	12
2.3 Vaihtuvat vastaavat.....	12
Vaihto-omaisuus.....	12
Saamiset.....	13
Pitkäaikaiset saamiset.....	13
Lyhytaikaiset saamiset.....	13
Rahoitusarvopaperit.....	14
Rahat ja pankkisaamiset.....	14

Vastattavaa		
2.4	Oma pääoma	15
2.5	Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	17
2.6	Pakolliset varaukset	17
2.7	Toimeksiantojen pääomat	17
	Lahjoitusrahastojen pääomat.....	18
	Muut toimeksiantojen pääomat.....	18
2.8	Vieras pääoma	18
	Pitkäaikainen vieras pääoma.....	19
	Lyhytaikainen vieras pääoma.....	20
3	Tuloslaskelman tilit	
3.1	Toimintatuotot	21
	Korvaukset.....	21
	Myyntituotot.....	21
	Maksutuotot.....	22
	Vuokratuotot.....	23
	Metsätalouden tuotot.....	24
	Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat.....	24
	Tuet ja avustukset.....	25
	Muut toimintatuotot.....	25
	Sisäiset tuotot.....	25
3.2	Valmisteverastojen muutos	26
3.3	Valmistus omaan käyttöön	26
3.4	Toimintakulut	27
	Henkilöstökulut.....	27
	Palkat ja palkkiot.....	27
	Henkilösivukulut.....	28
	Muut henkilöstökulut.....	29
	Henkilöstökorvaukset ja muut henkilöstömenojen oikaisuerät.....	29
	Palvelujen ostot.....	30
	Vuokratulot.....	32
	Aineet, tarvikkeet ja tavarat.....	33
	Ostot tilikauden aikana.....	33
	Varastojen lisäys tai vähennys.....	35
	Annetut avustukset.....	35
	Muut toimintakulut.....	36
3.5	Verotulot	37
3.6	Verotuskulut	37
3.7	Keskusrahastomaksut	37
3.8	Toiminta-avustukset	37
3.9	Rahoitustuotot ja -kulut	38
	Korkotuotot.....	38
	Muut rahoitustuotot.....	38
	Sisäiset korkotuotot.....	39
	Arvonalentumiset sijoituksista.....	39
	Korkokulut.....	39
	Muut rahoituskulut.....	39
	Sisäiset korkokulut.....	40

3.10	Poistot ja arvonalentumiset	40
	Suunnitelman mukaiset poistot.....	40
	Arvonalentumiset.....	41
3.11	Satunnaiset tuotot ja kulut	41
	Satunnaiset tuotot.....	41
	Satunnaiset kulut.....	41
3.12	Sisäiset vyörytyserät	42
	Sisäiset vyörytystuotot.....	42
	Sisäiset vyörytyskulut.....	42
3.13	Erilliskirjanpitona hoidetut rahastot	42
	Tuotot.....	43
	Kulut	43
	Siirto rahastosta/rahastoon.....	43
3.14	Poistoeron lisäys tai vähennys	43
3.15	Varausten lisäys tai vähennys	43
3.16	Rahastojen lisäys tai vähennys	44

1. Johdanto

1.1 Yleistä tililuettelosta

Kirjanpitovelvöllisellä tulee olla kultakin tilikaudelta kirjanpitotileistä selkeä ja riittävästi eritelty käyttöaikaa koskevin merkinnöin (KPL 2:10,1) varustettu tililuettelo, joka selittää tilien sisällön.

Tililuettelon selkeyttä vaaditaan ennen muuta sen vuoksi, että voidaan varmistaa kirjanpidon tarkistettavuus. Selkeään tililuetteloon kuuluu eri lajeihin kuuluvien liiketapahtumien pitäminen erillään toisistaan varaamalla niille tililuetteloon omat tilinsä. Tililuettelon selkeyden vuoksi tilit on ryhmitelty tililuettelomallissa taseen ja tuloslaskelman laatimista varten tarkoituksenmukaisesti eli siten, että tasetta ja tuloslaskelmaa varten tarpeelliset rahamäärät /erät saadaan suoraan kirjanpidon tileiltä. Tililuettelomalli perustuu kirjanpitoasetuksen mukaisiin taseen ja tuloslaskelman kaavoihin.

Riittävästi eritellyn tililuettelon vaatimus merkitsee sitä, että tilien määrän on oltava liiketapahtumien asiasisällön mukaista erittelyä varten riittävä. Tililuettelon tulee joka tapauksessa sisältää niin paljon tilejä, että kirjanpidosta saadaan vaikeuksista tavanomaiset liiketapahtumien erittelyt.

Jokainen tili on pidettävä jatkuvasti sisällöltään samana. Tilin sisältöä voidaan muuttaa toiminnan kehityksen aiheuttamien muutosten, parannettuun tilijärjestelmään siirtymisen tai muun erityisen syyn vuoksi (KPL 2:2,1).

Tililuettelon muutokset tehdään yleensä tilikausien vaihtuessa. Kullakin tilikaudella käytettävää tililuetteloa muutetaan tilikauden aikana vain poikkeustapauksissa. Mikäli tilejä lisätään tai vähennetään kesken tilivuotta, tilikauden tililuetteloon merkitään perustiedoksi tilin avaus- tai lopettamispäivämäärä.

Tililuettelomallissa on erikseen ulkoiset ja sisäiset kirjanpidon tilit. Ulkoiset kirjanpidon tilit on **lihavoitu**. Nämä tilit tuottavat seurakunnan ja seurakuntayhtymän yhtenäiset viralliset tilinpäätöslaskelmat. Tililuettelomallissa sisäiset tilit on esitetty **ilman lihavointia**. Sisäisiä tilejä käytetään seurakunnassa kustannusten kohdentamisen ja muiden omien tietotarpeiden vuoksi. Seurakunta voi jättää joitakin tässä tililuettelomallissa esitettyjä tilejä pois taikka perustaa lisää tarpeellisia tilejä.

Tililuettelomallissa esitetty tilinumerointi on ohjeellinen, mutta tavoitteena on, että siitä muodostuisi riittävän yhtenäinen luokitusmalli seurakuntien kirjanpitoon. Tililuettelomallissa tasetilit ja tuloslaskelman tilit esitetään nelimerkkisenä kirjauskoodina.

Tässä päivitettyssä tililuettelomallissa on muutoksia aikaisempaan tililuettelomalliin seuraavien asioiden ja asiakokonaisuuksien osalta:

- Tililuettelomallissa on ensin taseen tilit ja sen jälkeen tuloslaskelman tilit.
- Käyttöomaisuus -käsite on korvattu tasekaavan mukaisella *Pysyvät vastaavat* -nimikkeellä.

- Tase nimike *Hautausmaat* on jaoteltu nimikkeiksi *Hautausstoimen aineettomat hyödykkeet* ja *Hautausstoimen aineelliset hyödykkeet*.
- Aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnasta kunnalta saataville tuotoille on oma tili.
- Tuloslaskelmaan on lisätty tulolajiryhmä *Myyntituotot*.
- Matalapalkkatuen seuraamista varten on oma tili.
- Kuntoutustuen seuraamista varten on oma tili.
- Kirkon keskusrahaston avustusjärjestelmän mukainen ryhmittely (Kirkkohallituksen yleiskirje Nro 3/2005) on huomioitu tuloslaskelman tileissä.
- Seurakunnan kirjanpidon yhteydessä hoidettavien erityiskatteisten lahjoitusrahastojen kirjausohjeita on täsmennetty.
- Erillisenä kirjanpitona hoidettujen hautainhoito-, lahjoitus- ym. rahastojen tuotot, kulut ja siirrot rahaston taseen lisäykseksi/vähennykseksi merkitään informatiivisina erinä seurakunnan tuloslaskelmaan.

Kirkkohallitus on yleiskirjeessä 30/2005 antanut ohjeen hoitosopimushautojen hallinnoinnista ja kirjanpidosta. Ohjeistuksen vuoksi on tehty mm. seuraavat muutokset tililuettelomalliin:

- Ainaishoitosopimusten pääomat sisällytetään *Oma pääoma* -ryhmään.
- Määräaikaisten haudanhoitosopimusten jäljellä olevien velvoitteiden hoitamiseksi saadut maksut merkitään hautainhoitorahaston tai seurakunnan vieraseen pääomaan saaduiksi ennakoiksi
- Tuloslaskelmaan on lisätty tili *Ainaishoitosopimusten nettotulojen siirto pääomaan*.

Uusi tililuettelomalli otetaan käyttöön seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä 1.1.2007 alkaen. Tämä ohje korvaa Kirkkohallituksen 19.11.2002 (päivitys 3.9.2003) hyväksymän ohjeen tililuettelomallista seurakunnille ja seurakuntayhtymille.

Seurakunnalla tarkoitetaan tässä ohjeessa myös seurakuntayhtymää, jollei toisin ole sanottu.

1.2 Kirjauskoodi eli laskentatunniste

Kirjauskoodi eli laskentatunniste muodostuu ulkoisen kirjanpidon tilinumerosta ja sen lisäksi sisäisen laskennan kirjaustunnisteista. Sisäisen laskennan tunnisteilla ryhmitellään mm. paikallisseurakuntien, alueiden, kappeliseurakuntien, tehtäväalueiden, hankkeiden ja kiinteistöjen tuotot ja kulut toisistaan erilleen. Sisäisen laskennan tunnisteilla seurataan mm. seurakunnan omaan käyttöön kerättyjä kolehtituloja ja niiden käyttöä, lahjoitusvarojen käyttöä sekä kulttuuriperinnön ylläpidosta ja hoidosta aiheutuvia tuloja ja menoja. Talousarvion sitovuustasolle, taloustapahtuman vastapuolelle sekä alv-ryhmälle voidaan kirjanpitosovelluksesta riippuen antaa oma laskentatunnisteensa. Sisäisiä laskentatunnisteita käytetään ainakin tilastotiedustelulomakkeiden A7 ja A8 mukaisessa pääluokka- ja tehtäväaluejaottelussa.

Seurakunnan tilijärjestelmä tulee suunnitella siten, että kirjanpidosta on saatavissa seurannan, valvonnan, johtamisen ja päätöksenteon kannalta tarvittavat olennaiset tiedot.

1.3 Ulkoiset erät

Seurakunnan kirjanpidossa ulkoiset erät ovat seurakunnan ja sen ulkopuolisten talousyksiköiden välisiä liiketapahtumia.

Ulkoisia menoja ovat mm. palkat sivukuluineen sekä seurakunnan ulkopuolelta hankitut palvelut, vuokrat, aineet, tarvikkeet ja tavarat, annetut avustukset ja muut toimintakulut, verotuskulut, korkokulut ja muut rahoituskulut sekä satunnaiset kulut. Ulkoisia tuloja ovat seurakunnan ulkopuolelta saadut verotulot, korvaukset, myynti- ja maksutuotot, vuokratuotot jne.

Ulkoisia eriä koskevia kirjauksia ovat myös esim. palkkausmenojen jakaminen tehtävälueittain, aktivoitavat menot, valmistus omaan käyttöön ja varastojen muutokset. Poistot sekä tuloksen käsittelyeriin kuuluvat varaus- ja rahastosiirrot ovat samoin ulkoisiin eriin liittyviä kirjauksia. Samoin Kirkon keskusrahastomaksut ja avustukset Kirkon keskusrahastolta ovat ulkoista rahaliikennettä. Hautainhoitorahastojen osuus tuotoista ja kuluista on kirjanpidossa ulkoista rahaliikennettä.

1.4 Sisäiset erät

Kirjanpidossa merkitään tuotto- ja kulutileille myös sisäisiä tapahtumia tilikauden aikana. Sisäisiä eriä ovat seurakunnan sisällä tapahtuvat suoritteiden myynnit ja ostot sekä sisäiset vuokratuotot ja -kulut, vyörytystuotot ja -kulut sekä laskennalliset korot. Sisäiset erät eivät ole ulkoista rahan lähdettä tai rahan käyttöä eivätkä kirjanpitolain mukaisia liiketapahtumia.

Sisäisiä eriä varten tililuettelomallissa on omat tilit. Mikäli seurakunnassa ei perusteta omia tilejä sisäisiä tuloja ja menoja varten, sisäiset erät on pystyttävä muulla tavoin erottamaan seurakunnan ulkoisista tuotoista ja kuluista esim. laskentatunnisteiden avulla. Sisäisten tuottojen ja kulujen on oltava aina yhtä suuret.

1.5 Alv-erittelyn tilipuitevaatimukset

Tavaroiden ja palvelujen myynnistä ja omaan käyttöön otosta suoritettava arvonlisävero on veronsaajan osuus myyntihinnasta. Maksettavaa arvonlisäveroa laskettaessa tavaran tai palvelun ostohintaan sisältyvä vähennyskelpoinen vero on veronsaajan osuus ostohinnasta. Myynnistä suoritettava arvonlisävero ja ostojen perusteella vähennettävä arvonlisävero voidaan merkitä kirjanpitoon joko brutto- tai nettokirjausmenettelyllä.

Arvonlisäveroilmoitusten laatimista varten tarvittavat erittelyt tulee saada suoraan pääkirjanpidosta. Myynnit, maksut ja muut tuotot on jaettava pääkirjanpidossa eri tileille verokantojen mukaisesti. Näin tuottoihin liittyvät arvonlisäverot selvitetään vaivattomasti pääkirjanpidon myynti- ja muiden tuottotilien saldojen avulla.

Mikäli arvonlisävero kirjataan bruttokirjausmenettelyä noudattaen, tilipuitteisiin varataan omat tilit tilitettävän arvonlisäveron määrään vaikuttavia tuloja ja menoja varten sekä tarvittaessa niiden oikaisueriä varten. Nämä tilit pidetään erillään veron määrään vaikuttamattomista tuloista, menoista ja niiden oikaisueristä.

Sekä brutto- että nettokirjausmenettelyä sovellettaessa on suotavaa, että tililuetteloon varataan rahoitustilien ryhmään erikseen tilit myynnistä suoritettavan arvonlisäveron kirjaamista ja ostojen sisältämän vähennyskelpoisen arvonlisäveron kirjaamista varten.

1.6 Investointiosan tilit

Investointiosan tulot ja menot kirjataan hankkeittain tai hankeryhmittäin siten, että seurakunta pystyy seuraamaan esim. suurehkon rakennushankkeen urakka- ym. hankkeeseen liittyviä kustannuksia erikseen sekä vertaamaan hyväksytyjä hintatarjouksia toteutuneisiin kustannuksiin. Hankkeen menot ja rahoitusosuudet on tiliöitävä myös siten, että hanke pystytään aktivoimaan keskeneräisistä hankinnoista eri tasetileille tasekaavan mukaisesti. Investointien tiliöinnissä käytetään erillistä tililuetteloa ja erillistunnisteita tarpeen mukaan. Esimerkiksi hautausmaan laajennushanke aktivoidaan usealle eri tasetilille.

1.7 Selvittelytilit

Osakirjanpitojen, kuten reskontrien ja palkkakirjanpidon sekä pääkirjanpidon väliset täsmäytykset hoidetaan selvittelytilien avulla. Näiden tilien saldot tulee selvittää ja kirjata lopullisille tileille viimeistään tilinpäätöksessä.

2 Tasetilit

Vastaavaa

Taseen vastaaviin sisältyvät *Pysyvät vastaavat*, *Toimeksiantojen varat* ja *Vaihtuvat vastaavat*.

2.1 Pysyvät vastaavat

Taseen pysyvät vastaavat jaetaan aineettomiin hyödykkeisiin, aineellisiin hyödykkeisiin ja sijoituksiin. Pysyvien vastaavien tase-eräkohtaisista liitetiedoista on ohjeet Kirkkohallituksen yleiskirjeessä 10/2005.

2.1.1 Aineettomat hyödykkeet

2.1.1.1 Aineettomat oikeudet

Aineettomat oikeudet ovat lähinnä investointeja taitotietoon. Ne voivat olla erikseen luovutettavissa olevia oikeuksia, kuten patentit, tekijänoikeudet, tavaramerkkioikeudet yms.

1000

Atk-ohjelmistot

Tämä erä sisältää valmiina ostetut atk-ohjelmat. Itse valmistetut atk-ohjelmat kirjataan tilille 1010 *Muut pitkävaikutteiset menot*. Hankinta-

menoltaan aktivointirajaa pienemmät atk-ohjelmat kirjataan tilille 4330 Atk-palvelukset.

1005 Muut aineettomat oikeudet

2.1.1.2 Hautaustoimen aineettomat hyödykkeet

1007 Hautaustoimen aineettomat oikeudet

Tämä tili sisältää hautaustoimen käyttöön hankitut atk-ohjelmat sekä seurakunnan käyttöoikeuden toisen seurakunnan ylläpitämään tunnus-tuksettomaan hauta-alueeseen ja muut hautaustoimen aineettomat oikeudet ja hyödykkeet.

2.1.1.3 Muut pitkävaikutteiset menot

1010 Muut pitkävaikutteiset menot

Muilla pitkävaikutteisille menoilla tarkoitetaan edellisiin ryhmiin kuulumattomia aineettomia hyödykkeitä. Tällaisia menoja voivat olla esim. osake- ja vuokrahuoneistojen peruskorjausmenot ja palvelutoiminnan pitkävaikutteiset kehittämismenot. Tähän ryhmään kirjataan myös itse valmistetut, suurehkot ja arvoltaan merkittävät atk-ohjelmat.

2.1.1.4 Ennakkomaksut

1020 Ennakkomaksut

Aineettomien hyödykkeiden ennakkomaksuilla tarkoitetaan ennen tilauksen toimitusta suoritettuja maksuja, jotka ovat osasuorituksia tilauksen mukaisesta kauppahinnasta.

2.1.2 Aineelliset hyödykkeet

2.1.2.1 Maa- ja vesialueet

1030 Maa- ja vesialueet

Tähän merkitään seurakunnan maa- ja metsäalueet, puistot ja vesialueet. Mikäli seurakunta omistaa paljon erilaisia maa- ja vesialueita, erilaiset omaisuuserät on hyvä ryhmitellä eri tilinumeroille. Hautaustoimen maa- ja vesialueet merkitään tileille 1050-1054.

Siirtokelpoiset liittymismaksut, joita ei palauteta, kirjataan pysyvien vastaavien tase-erään *Maa- ja vesialueet*. Liittymismaksut, jotka eivät ole palautettavia eivätkä siirtokelpoisia, kirjataan kuluksi.

Käyttötarkoituksesta riippumatta maa-alueen hankintameno käsitellään investointimenona ja kirjataan taseen pysyviin vastaaviin. Maa- ja vesialueiden hankintamenoista ei tehdä suunnitelman mukaisia poistoja.

2.1.2.2 Hautaustoimen aineelliset hyödykkeet

Tähän tiliryhmään kirjataan kaikki hautaustoimeen liittyvät aineelliset hyödykkeet kuten hautausmaa-alueen maapohjan hankintameno ja sen kunnostus hautausmaaksi, rakennukset sekä koneet ja laitteet. Myös hautausmaiden kiinteiden rakenteiden (tiet, puistot, johtoverkostot jne.) hankintamenot kirjataan tälle tasetilille.

Seurakunta voi perustaa oman tunnustuksettoman hauta-alueen tai hankkia käyttöi-keuden esim. naapuriseurakunnalta. Mikäli seurakunta ostaa palvelut toiselta seurakunnalta tai muulta hautausmaan ylläpitäjältä, merkitään palvelujen ostot ao. tuloslaskelman tilille.

1045	Hautaustoimen atk-laitteet
1050	Hautausmaiden maa- ja vesialueet
1055	Siunauskappelit
1060	Hautaustoimen muut rakennukset
1063	Hautaustoimen kiinteät rakenteet ja laitteet
1065	Siunauskappeliin urut
1070	Hautaustoimen koneet ja laitteet
1075	Hautaustoimen muut aineelliset hyödykkeet

2.1.2.3 Rakennukset

Tiliryhmään *Rakennukset* kirjataan rakennusten poistamatta olevat hankintamenot lukuun ottamatta hautaustoimeen liittyviä rakennuksia.

1080	Kirkot ja kellotapulit
1110	Seurakuntatalot
1130	Kappelit
1140	Leiri- ja kurssikeskukset
1150	Asuinrakennukset
1160	Hallinto- ja laitosrakennukset
1170	Huoltorakennukset
1180	Muut rakennukset

Asuinrakennuksia ovat sellaiset rakennukset, joiden kerrosalasta yli puolet on asumiskäytössä. Muita rakennuksia ovat rakennukset, joissa yli puolet kerrosalasta on muussa kuin edellisen luettelon mukaisessa käytössä.

Rakennusten teknisten laitteiden kuten hissien, ilmanvaihto-, lämmitys- ja jäähdytyslaitteistojen sekä keskusantennien hankintameno luetaan mukaan varsinaisen rakennusrungon hankintamenoon. Poistosuunnitelmaa laadittaessa otetaan kuitenkin huomioon, että teknisiä laitteita joudutaan uusimaan nopeammin kuin varsinaista rakennusrunkoa.

2.1.2.4 Kiinteät rakenteet ja laitteet

Tähän tiliryhmään kuuluvat ne erillään rakennuksista olevat kiinteät rakenteet ja laitteet, jotka eivät kuulu varsinaisiin rakennuksiin. Rakenne tai laite on kiinteä, jos sen käyttötarkoitus rakennuksesta irrotettaessa muuttuu olennaisesti, taikka rakennus on

sen jälkeen käyttökelvoton tai uusittava toiseen tarkoitukseen tai jos rakenteen tai laitteen irrottamisen jälkeen rakennukseen on suoritettava suuri korjaus.

- 1200 Maa- ja vesirakenteet**
Tähän kirjataan mm. katujen, teiden, siltojen, paikoitusalueiden, puistojen ja virkistysalueiden hankintamenot (rakentamismenot) maapohjan hankintamenoa lukuun ottamatta sekä vesirakenteiden (mm. johtoverkostot ja niiden laitteet, padot, kanavat ja altaat) hankintamenot.
- 1210 Urut**
- 1220 Muut kiinteät rakenteet ja laitteet**
Tälle tilille kirjataan muut kiinteiden rakenteiden ja laitteiden hankintamenot, jotka eivät ole rakennuksen hankintamenoa.

2.1.2.5 Koneet ja kalusto

Tämä tiliryhmä sisältää kuljetusvälineet sekä muut koneet ja kaluston, joiden hankintameno ylittää kirkkovaltuuston hyväksymän aktivointirajan.

- 1230 Kuljetusvälineet**
Kuljetusvälineitä ovat henkilö- ja tavarakuljetuksiin tarkoitettut liikennevälineet, esim. autot ja perävaunut.
- 1245 Atk-laitteisto**
Tämä erä sisältää tietojenkäsittelyssä tarvittavat atk-laitteet, -järjestelmät ja -apuvälineet (tulostimet, tietoverkot). Mikäli ohjelmien ostot voidaan eritellä laitteiden ostosta, ne kuuluvat aineettomien oikeuksien tilille 1000 Atk-ohjelmistot.
- 1250 Muut koneet ja kalusto**
Muita koneita ja kalustoa ovat mm. voimakoneet, nosto- ja siirtolaitteet, maansiirtokoneet ja liikkuvat työkoneet, maa- ja metsätalouskoneet, työstökoneet, konttorikoneet, kulunvalvontalaitteet, suurkeittiö- ja kotitalouskoneet ja -laitteet, puhdistus- ja siivouskoneet sekä muut sähkökoneet ja -laitteet, huonekalut sekä soittimet. Rakennukseen kiinteästi kuuluvia laitteita (mm. urut) ei lueta tähän ryhmään. Kirkkovaltuuston päättämää aktivointirajaa huokeammat hankinnat kirjataan tuloslaskelman kulutilille.

2.1.2.6 Muut aineelliset hyödykkeet

- 1260 Luonnonvarat**
Luonnonvaroja ovat mm. soranottoaikat, malmiesiintymät, kivilouhokset ja turvesuot.
- 1265 Sakraali-, arvo- ja taide-esineet**
Tähän kirjataan kirkkotekstiilien sekä sakraali-, arvo- ja taide-esineiden hankintamenot. Kirkkotekstiileistä sekä sakraali-, arvo- ja taide-esineistä ei tehdä suunnitelman mukaisia poistoja.
- 1270 Muut aineelliset hyödykkeet**
Muihin aineellisiin hyödykkeisiin luetaan mm. ns. kasvatettavat varat, esim. taimitarhat.

2.1.2.7 Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

1280 Keskeneräiset työt ja hankinnat
Tähän kirjataan valmisteilla olevista investoinneista aiheutuneet hankintamenot. Keskeneräisten töiden hankintamenojen vähennykseksi kirjataan esim. Kirkon keskusrahaston tai EU:n myöntämät rahoitusosuudet investointimenoihin maksuperusteen mukaan.

1290 Ennakkomaksut
Tähän kirjataan aineellisten hyödykkeiden ennakkomaksut.

2.1.3 Sijoitukset

Sijoituksiin merkitään seurakunnan toiminnan mahdollistamiseksi hankitut arvopapereit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset, mm. asunto-osakkeet.

2.1.3.1 Osakkeet ja osuudet

1300 Asunto-osakkeet

1340 Muut osakkeet ja osuudet

Tähän kirjataan toimitilojen hallintaan liittyvät osakkeet sekä osuudet yhteisiin laitoksiin.

Kaikki rahasisjoitukset merkitään rahoitusarvopapereihin, vaikka ne tul-taisiin realisoimaan pitemmän aikavälin kuluessa.

2.1.3.2 Saamiset

1360 Saamiset

Tähän kirjataan seurakunnan rahoitusomaisuuteen ja toimeksiantojen varoihin kuulumattomat saamiset, jotka ovat luonteeltaan pysyviä.

2.2 Toimeksiantojen varat

2.2.1 Lahjoitusrahastojen erityiskatteet

1400 Testamenttirahastojen varat

1410 Lahjoitusrahastojen varat

Lahjoitusrahastojen erityiskatteita ovat testamentti- ja lahjoitusrahastojen varat, joiden käyttämiseen tai kartuttamiseen liittyy lahjaan, testamenttiin tai muuhun sopimukseen perustuvia erityismääräyksiä, ehtoja tai toiveita. Tähän ryhmään kirjataan myös lahjoituksina saatu kiinteä omaisuus, jonka käyttöön liittyy toive tai käyttöehto. Toiveen tai käyttöehdon ilmaisuna pidetään jo sitä, että seurakuntayhtymälle osoitettu testa-mentti tai lahjoitus on tarkoitettu tietyille paikallisseurakunnalle.

Seurakunnan kirjanpidon yhteydessä hoidettujen lahjoitusrahastojen kirjan-pito hoidetaan näin:

Erytyiskatteisten rahastojen pääomien sijoitusten toimintatuotot ja -kulut (vuokra-tuotot, metsänmyyntituotot, yhtiövastikkeet, hoitokulut yms.) kirjataan tuloslas-

kelmaan ko. tehtäväalueen tuotoiksi ja kuluiksi erillistunnisteen kera. Erityiskatteisten rahastojen pääomien sijoitusten rahoitustuotot ja -kulut (korkotuotot, osinkotuotot, arvonalentumiset rahasisjoituksista yms.) kirjataan tuloslaskelmaan (601 tms. tunniste) tuotoiksi ja kuluiksi saman erillistunnisteen kera.

Kun erityiskatteisten rahastojen pääomia käytetään rahastosääntöjen mukaisen toiminnan rahoittamiseen, toiminnan kulut kirjataan tuloslaskelmaan. Tuloslaskelmaan tehdään toteutuneiden nettokulujen mukainen siirto toimeksiantojen pääomien vähennykseksi siten, että erityiskatteisiin rahastoihin liittyvän toiminnan vaikutus vuosikatteeseen on 0 euroa.

Lahjoituksena tai testamentilla saatu kiinteä omaisuus, johon ei liity toivetta tai käyttöehtoa, sisällytetään luonteensa mukaisiin omaisuuseriin taseen vastaavaa -puolen tileille.

2.2.2 Muut toimeksiantojen varat

- 1420 Kolehtivarat**
Seurakunnan välitystehtävänä kerätyt kolehtitulot kirjataan tälle tilille silloin kun seurakunnalla on oma pankkitili tätä asiaa varten.
- Seurakunnan omaan käyttöön kerätyt kolehdit ja muut keräystuotot kirjataan tileille 1800 tai 1900.
- 1440 Muut lahjoitus- ja keräysvarat**
Tähän kirjataan mm. kerhojen keräystuotot, jotka on tarkoitus käyttää etukäteen suunnitellulla tavalla seuraavana tilivuotena.
- 1450 Hautainhoitorahaston taseen loppusumma**
Seurakunnan tasetilille kirjataan tilinpäätöksen yhteydessä hautainhoitorahaston taseen vastaavaa -puolen loppusumma.

2.3 Vaihtuvat vastaavat

2.3.1 Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuutta ovat myytäväksi hankitut aineet ja tarvikkeet kuten esim. hautakivet, historiakirjat, puutarhatuotteet ja myytäväksi tarkoitetut tontit. Seurakunnan vaihto-omaisuuden määrä on yleensä hyvin pieni.

- 1460 Aineet ja tarvikkeet**
- 1470 Keskeneräiset tuotteet**
- 1475 Valmiit tuotteet/ Tavarat**
- 1480 Muu vaihto-omaisuus**
- 1490 Ennakkomaksut**
Ennakkomaksuilla tarkoitetaan mm. tavarahankintojen etumaksuja, jotka joudutaan suorittamaan suurissa hankinnoissa niiden toimittajalle jo ennen tavaroiden vastaanottamista.

2.3.2 Saamiset

Seurakunnan saamiset jaetaan pitkäaikaisiin saamisiin ja lyhytaikaisiin saamisiin. Saaminen tai sen osa on pitkäaikainen, jos se erääntyy maksettavaksi yhtä vuotta pidemmän ajan kuluttua. Jos saaminen tai sen osa erääntyy yhden vuoden tai sitä lyhyemmän ajan kuluttua, on se lyhytaikainen.

2.3.2.1 Pitkäaikaiset saamiset

1500 **Myyntisaamiset**

Tämä erä sisältää suoritteiden myynnistä syntyneiden tulojen sen osan, jota ei ole vielä maksettu. Myyntisaamisiin merkitään sekä myynti- että maksutuloihin perustuvat saamiset. Tilin debettiin kirjataan suoritteiden myynnistä syntyneet saamiset ja krediitiin niistä saadut maksusuoritukset.

1530 **Lainasaamiset**

Lainasaamisilla tarkoitetaan annettuja lainoja.

1550 **Muut saamiset**

Tämä erä sisältää ne saamiset, jotka eivät sisälly muihin alaryhmiin. Muita pitkäaikaisia saamisia voivat olla esimerkiksi luottojen tai takausten vakuuksina saadut talletukset sulkutileille.

1580 **Siirtosaamiset**

Siirtosaamisilla tarkoitetaan maksuperusteisen juoksevan kirjanpidon erien muuntamisesta suoriteperusteisiksi syntyviä saamisia. Pitkäaikaisia siirtosaamisia voivat olla esimerkiksi maksetut pitkäaikaiset vuokraennakot.

2.3.2.2 Lyhytaikaiset saamiset

1600 **Myyntisaamiset**

Tämä erä sisältää suoritteiden maksu- ja myyntituloista syntyneiden tulojen sen osan, jota ei vielä ole maksettu. Tilin debettiin kirjataan suoritteiden myynnistä syntyneet saamiset ja krediitiin niistä saadut maksusuoritukset.

1620 **Lainasaamiset**

Lainasaamisilla tarkoitetaan lyhytaikaisesti annettuja lainoja toisille seurakunnille sekä esim. notariaattitalletuksia.

Muut saamiset:

Tähän ryhmään sijoitetaan ne saamiset, jotka eivät kuulu saamisten muihin ryhmiin.

1650 **Alv-saamiset**

1660 **Menojen selvittelytili**

1670 **Muut saamiset**

Muita saamisia ovat mm. luottojen ja takausten vakuuksina saadut sidotut talletukset sulkutileille silloin, kun saaminen erääntyy vuoden tai sitä lyhyemmän ajan kuluttua.

1680 **Siirtosaamiset**

Siirtosaamiset syntyvät maksuperusteisen juoksevan kirjanpidon muuntamisessa suoriteperusteiseksi. Siirtosaamisia ovat etukäteen suoritettut maksut menoista, jotka toteutuvat suoriteperusteisesti vasta tulevana ti-

likautena, esim. vuokrat, vakuutusmaksut ja verot. Siirtosaamisia voivat olla myös suoriteperusteisesti syntyneet tulot, joita ei vielä ole saatu rahana, esim. ennakonpalautukset ja korkotulot.

Tämä tili sisältää myös aiheettomasti maksetut erät, kuten palkansaajalta takaisin perittävän palkan tai muun suorituksen.

2.3.3 Rahoitusarvopaperit

Rahoitusarvopaperit on saatu maksuna myyntisaamisesta tai ne ovat rahavarojen sijoituksia. Kaikki sijoitusluonteiset osakkeet, osuudet, joukkovelkakirjat ja muut vastaavat arvopaperisijoitukset merkitään tähän taseryhmään, vaikka ne tultaisiin realisoidaan pitemmän aikavälin kuluessa.

Osakkeet ja osuudet:

1700 Osakkeet
Tähän kirjataan mm. kuntatodistukset, sijoitustodistukset, pörssi- ym. osakkeet.

1720 Osuudet
Tähän kirjataan mm. osuudet sijoitusrahastoissa.

Muut arvopaperit:

1790 Muut arvopaperit
Tähän kirjataan mm. kapitalisaatiosopimukset, sijoitushenkivakuutusten säästösumat, obligaatiot jne.

2.3.4 Rahat ja pankkisaamiset

Tähän ryhmään sisältyvät käteiset rahavarat ja ottolainaustileillä olevat talletukset erääntymisajankohdasta riippumatta.

1800 Kassavarat
Tämä erä sisältää seurakunnan kassassa olevat, esimerkiksi rahana, shekkeinä ja pankkikorttimaksuina saadut sekä kassaan nostetut rahavarat. Tilin krediitiin kirjataan kassasta rahana suoritettut maksut ja kassavarojen siirrot pankkitileille.

1900 Pankkitilit
Tähän kirjataan kaikki seurakunnan nimissä eri pankeissa olevat shekkitilit ja muut pankkitilit.
Erityiskatteisten rahastojen pankkitalletukset kuuluvat tiliryhmään Toimeksiantojen varat. Välitystehtävänä saadut kolehtivarat kirjataan tilille 1420 silloin, kun seurakunta on avannut oman pankkitilin tätä välitystehtävää varten.

Vastattavaa

Taseen vastattaviin sisältyvät *Oma pääoma, Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset, Pakolliset varaukset, Toimeksiantojen pääomat sekä Vieras pääoma.*

2.4 Oma pääoma

Oma pääoma ryhmitellään seuraavasti: *Peruspääoma, Arvonkorotusrahasto, Ainaishoitosisopimusten pääomat, Muut omat rahastot, Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä* sekä *Tilikauden ylijäämä/alijäämä.*

2000 Peruspääoma

Seurakunnan peruspääoma muodostettiin avaavassa taseessa 1.1.1999 omaisuuden alkuarvostamisen jälkeen

Peruspääoman tarkoituksena on osoittaa lähinnä verotuloina saatu pääoma, jolla on rahoitettu ensisijaisesti pysyviä vastaavia. Seurakunnan peruspääomaa voidaan korottaa lähinnä edellisten tilikausien ylijäämästä tehtävällä siirrolla. Peruspääoman alentaminen edellyttää erityisen suurta harkintaa ja se tulee kysymykseen vain poikkeustapauksissa. Lisäksi se edellyttää selvitystä siitä, että alentaminen ei vaaranna seurakunnan talouden tasapainoa.

Kirkkovaltuusto päättää oman pääoman erien välisistä siirroista. Kirkkovaltuuston päätöksen jälkeen kirjanpidossa tehdään päätöksen mukaiset siirrot.

Peruspääoman suuruudesta on annettu suositus Seurakunnan ja seurakuntayhtymän tilinpäätös -ohjeessa.

2005 Arvonkorotusrahasto

Tämä tili sisältää vain pysyvien vastaavien maa- ja vesialueiden sekä arvopapereiden arvonkorotusten vastaeriä. Arvonkorotusten edellytykset on säädetty KPL 5:17 §:ssä. Arvonkorotus on poikkeuksellinen kirjauskohde ja siihen tulee suhtautua varoen. Arvonkorotuksen tekemisen yhtenä ehtona olevan arvoeron tulee olla olennainen ja pysyvä. Arvoeroa tulee jatkuvasti seurata. Mikäli arvonkorotus on aiheeton, se on peruutettava.

2008 Ainaishoitosisopimusten pääomat

Ainaishoitosisopimusten jäljellä olevat pääomat merkitään taseen omaan pääomaan omaksi ryhmäksi seuraavasti:

- hautainhoitorahaston taseeseen merkitään ainaishoitosisopimusten pääomat, kun seurakunnalla on hautainhoitorahasto
- seurakunnan taseeseen merkitään ainaishoitosisopimusten pääomat, mikäli seurakunnalla ei ole hautainhoitorahastoa.

Perusteena tälle tase-erälle on se, että ainaishoitosopimuksia tehtäessä ehtona oli hoitaa ko. haudat seurakunnan vastaanottaman pääoman tuotoilla eikä pääomaa saanut käyttää ko. hautojen hoitoon. (Kkh yleiskirje 30/2005)

2010 Muut omat rahastot

Tähän erään sisällytetään seurakunnan oman pääoman yleiskatteiset rahastot tulevia investointimenoja varten. Oman pääoman rahastoille on oltava kirkkovaltuuston hyväksymät säännöt. Omaan pääomaan eivät kuulu sellaiset rahastot, joita kartutetaan keräystuotoilla. Keräys-, myynti- yms. tuloilla kerrytettävät rahastot kuuluvat toimeksiantojen pääomiin.

Rahastoja voidaan kartuttaa ainoastaan ylijäämäisestä tilikauden tuloksesta ja niiden pääomaa käytetään vain tuloslaskelman kautta. Poikkeuksena tähän on hallinnollisen kirjanpidon aikaiset verontasaus- ja pääomarahastot, jotka puretaan suoraan peruspääomaan ja/tai edellisten tilikausien yli-/ alijäämätilille (Kkh yleiskirje 40/2005).

Oman pääoman yleiskatteiset rahastot mahdollisesti tulevaisuudessa nostettavia eläkemaksuja varten eivät ole hyvän kirjanpitotavan mukaisia.

Seurakunnilla on kuitenkin oikeus säilyttää taseessa vanhat eläkemaksujen mahdollista nousua varten tehdyt rahastot, mutta uusien rahastojen perustaminen ja vanhojen eläkemasurahastojen kartuttaminen ei ole sallittua. Kirkon eläkerahaston teettämä tarkistuslaskenta vastuuvajauksen suuruudesta valmistuu talvella 2006 - 2007

2080 Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä

Tilikausien ylijäämä/alijäämä vuodesta 1999 alkaen on tällä tilillä, mikäli ylijäämää ei ole siirretty kirkkovaltuuston päätöksellä tase-erään *Peruspääoma* tai tase-erään *Muut omat rahastot*.

Aikaisempia tilikausia koskevien virheiden oikaisut sekä tilinpäätösperiaatteiden muutoksista johtuvien erien kirjaukset merkitään tuloslaskelmaan tuotoiksi tai kuluiksi.

2090 Tilikauden ylijäämä/alijäämä

Tilikauden tulos poistoeron, varausten ja rahastojen muutosten jälkeen esitetään erikseen oman pääoman eränä.

Avaavan taseen yhteydessä tilikauden ylijäämä/alijäämä siirtyy tilin 2080 *Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä* alkusaldoon.

2.5 Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Vapaaehtoisen varauksen käyttö investoinnin rahoittamiseen merkitään taseeseen poistoeroksi sekä tuloslaskelmaan varauksen vähennykseksi ja poistoeron lisäykseksi.

2100 Poistoero

Taseeseen kirjataan poistoeroa, kun investointimenoa on katettu investointirahastolla tai -varauksella. Investointirahaston ja -varauksen käyttö merkitään poistoeroksi, jota varauksen käyttövuonna ja seuraavina tilikausina vähennetään enintään kyseisen hyödykkeen suunnitelman mukaisen poiston verran.

Poistoeron vähennykset lisäävät tilikauden ylijäämää tai vähentävät tilikauden alijäämää.

Poistoeron käsittely on esitelty yksityiskohtaisesti Kirkkohallituksen yleiskirjeen 10/2005 liitteessä 1, Seurakunnan ja seurakuntayhtymän suunnitelman mukaiset poistot ja pysyvien vastaavien osakirjanpito.

2110 Vapaaehtoiset varaukset

Vapaaehtoisista varauksista seurakunnassa tulee kysymykseen investointivaraus. Investointivarausta voidaan tehdä enintään tilikauden positiivisen tuloksen verran kirkkovaltuuston päättämään yksilöityyn kohteeseen.

2.6 Pakolliset varaukset

2140 Eläkevaraukset

Vanhan eläkejärjestelmän mukaiset, seurakuntien maksettavat eläkkeet kirjattiin vuonna 1999 pakollisiksi varauksiksi. Kirkon eläkelaitos maksaa eläkkeet seurakuntien palveluksessa olleille. Kattamattomia eläkevastuita ei kirjata seurakunnan eläkevarauksiksi.

2141 Muut pakolliset varaukset

Pakollinen varaus tehdään vastaista hukkamenoa tai menetystä varten, joka ei ole vielä suoriteperusteisesti realisoitunut. Edellytyksenä kirjaukselle on, että hukkamenon tai menetyksen syntyminen on todennäköistä ja että sen määrä on kohtuullisella tarkkuudella arvioitavissa.

Pakollisen varauksen tekemistä edellyttävä vastainen meno voi seurakunnassa olla esimerkiksi takausvastuusta tai ympäristövelvoitteesta todennäköisesti aiheutuva korvausvelvollisuus.

2.7 Toimeksiantojen pääomat

Kun seurakunta on saanut toimeksiantajilta varoja määrättyjen tehtävien hoitamista varten, tase-erä *Toimeksiantojen pääomat* osoittaa velat, joista seurakunta vastaa toimeksiantajille. Varojen käyttöön ja mahdolliseen kartuttamiseen liittyy ehtoja ja rajoituksia, jotka on ilmaistu testamentissa tai lahjakirjassa.

Toimeksiantojen pääomat ryhmitellään taseessa *Lahjoitusrahastojen pääomat* ja *Muut toimeksiantojen pääomat* -eriin.

2.7.1 Lahjoitusrahastojen pääomat

Lahjoitusrahastojen pääomia ovat testamentti- ja lahjoitusrahastot, joiden käyttämiin tai kartuttamiseen liittyy erityismääräyksiä, ehtoja tai toiveita.

Seurakunnan kirjanpidon yhteydessä hoidettujen lahjoitusrahastojen kirjanpito hoidetaan näin:

Erityiskatteisten rahastojen pääomien sijoitusten toimintatuotot ja -kulut (vuokra- tuotot, metsänmyyntituotot, yhtiövastikkeet, hoitokulut yms.) kirjataan tuloslaskelmaan ko. tehtäväalueen tuotoiksi ja kuluiksi erillistunnisteen kera. Erityiskatteisten rahastojen pääomien sijoitusten rahoitustuotot ja -kulut (korkotuotot, osinkotuotot, arvonalentumiset rahasijoituksista yms.) kirjataan tuloslaskelmaan (601 tms. tunniste) tuotoiksi ja kuluiksi saman erillistunnisteen kera.

Kun erityiskatteisten rahastojen pääomia käytetään toiminnan rahoittamiseen, toiminnan kulut kirjataan tuloslaskelmaan saman erillistunnisteen kera. Tuloslaskelmaan tehdään toteutuneiden nettokulujen mukainen siirto toimeksiantojen pääomien vähennykseksi siten, että erityiskatteisiin rahastoihin liittyvän toiminnan vaikutus vuosikatteeseen on 0 euroa. Tuloslaskelmaan tehdään toteutuneiden nettotuottojen mukainen siirto toimeksiantojen pääomien lisäykseksi silloin, kun pääomien ja toiminnan tuotot yhteensä ovat olleet kuluja suuremmat tilikauden aikana.

2200	Testamenttirahastojen pääomat
2210	Lahjoitusrahastojen pääomat
2220	Muiden lahjoitusten pääomat

2.7.2 Muut toimeksiantojen pääomat

2240	Kolehtivaroja vastaavat pääomat Tähän kirjataan seurakunnan ulkopuolelle välitystehtävänä tilitettävä kolehteja vastaava määrä.
2280	Muut toimeksiantojen pääomat Tähän kirjataan mm. eri työalojen keräystuotot, jotka on tarkoitus käyttää etukäteen suunnitellulla tavalla seuraavana tilivuotena.
2290	Hautainhoitorahaston taseen loppusumma Tälle tilille kirjataan tilinpäätöksen yhteydessä hautainhoitorahaston taseen vastattavaa -puolen loppusumma.

2.8 Vieras pääoma

Vieras pääoma jaetaan taseessa pitkäaikaiseen ja lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan. Pitkäaikaisella vieraalla pääomalla tarkoitetaan velkaa, joka erääntyy maksettavaksi yhtä vuotta pidemmän ajan kuluttua. Seuraavana vuonna erääntyvät pitkäaikaisten lainojen lyhennykset siirretään tilinpäätöstä tehtäessä taseen pitkäaikaisesta vieraasta

pääomasta lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan. Samoin käsitellään pitkäaikaisista määräaikaisista haudanhoitosopimuksista saadut suoritukset.

2.8.1 Pitkäaikainen vieras pääoma

2300 Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta

2340 Lainat julkisyhteisöiltä

Tähän kirjataan mm. Kirkon keskusrahastolta saadut lainat.

2360 Lainat muilta luotonantajilta

Saadut ennakot:

2380 Saadut ennakot

Saadut ennakomaksut merkitään pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan, jos niitä vastaava suorite luovutetaan tilikauden päättymisestä lukien vuotta pitemmän ajan kuluttua.

2385 Vuokraennakot

2390 Saadut ennakot määräaikaisista haudanhoitosopimuksista

Tilille merkitään yhtä vuotta pidemmistä haudanhoitosopimuksista saadut maksut. Nämä ennakot merkitään hautainhoitorahaston taseeseen. Jos seurakunnalla ei ole hautainhoitorahastoa, nämä ennakot merkitään seurakunnan taseeseen.

Mikäli seurakunnassa laaditaan esim. viiden ja/tai kymmenen vuoden hoitosopimuksia, taseeseen saattaa olla paikallaan varata oma tili eripituisien hoitosopimusten ennakkomaksuja varten.

Ostovelat:

2400 Ostovelat

Ostovelkatili sisältää tilivuoden aikana vastaanotetuista hankinnoista syntyneet velat, joita ei vielä ole maksettu tavarantoimittajalle. Ostovelka on pitkäaikainen, jos se erääntyy toimittajalle maksettavaksi yhtä vuotta pidemmän ajan kuluttua tilivuoden päättymisestä. Jos velka erääntyy maksettavaksi useammassa erässä, on se osa velasta, joka erääntyy maksettavaksi seuraavan vuoden kuluessa, esitettävä lyhytaikaisen vieraan pääoman tiliryhmässä.

Muut velat:

2410 Muut velat

Muihin velkoihin voidaan merkitä esimerkiksi vuokrakohteen lunastusvelka silloin, kun seurakunta vuokralaisena maksaa vuokraennakkoa vuokrakohteesta. Lunastusvelka merkitään pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan, paitsi seuraavan vuoden lyhennyistä vastaavalta osaltaan lyhytaikaisiin velkoihin.

2420 Siirtovelat

2.8.2 Lyhytaikainen vieras pääoma

2500	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta
2510	Lainat julkisyhteisöiltä
2520	Lainat muilta luotonantajilta

Saadut ennakot:

2530	Saadut ennakot Saatuihin ennakoihin merkitään mm. luovutettavista pysyvien ja vaihtuvien vastaavien hyödykkeistä saadut ennakkomaksut.
2536	Vuokraennakot
2538	Saadut ennakot määräaikaisista haudanhoitosopimuksista Tilille merkitään tilinpäätöksen yhteydessä määräaikaisten sopimushautojen ennakkomaksusta seuraavan tilikauden osuus.

Ostovelat:

2540	Ostovelat Lyhytaikaisiksi ostoveloiksi kirjataan hankinnoista kuten raaka-aineiden, tarvikkeiden, palvelujen sekä tuotantovälineiden hankinnoista aiheutuvat velat. Usein ostovelat ovat sellaisia, että ne merkitään osto-reskontraan toisin kuin siirtovelat ja muut velat. Ostovelaksi kirjaamisen perusteena on oltava hyödykkeen vastaanottaminen.
-------------	---

Muut velat:

2550	Tilivuoden aikana maksettujen palkkojen ennakonpidätykset
2560	Tilivuoden aikana maksettujen palkkojen sosiaaliturvamaksut ja muut ennakonpidätyksen yhteydessä tilitettävät sosiaaliturvaan liittyvät erät
2570	Arvonlisäverovelka
2580	Tulojen selvittelytili
2590	Muut lyhytaikaiset velat

Siirtovelat:

Siirtovelkakirjauksilla muutetaan maksuperusteinen kirjanpito suoriteperusteiseksi.

Tyypillisiä siirtovelkoja seurakunnan kirjanpidossa ovat tilikaudelta maksamattomat palkat ja niihin liittyvät henkilösivukulut, lomapalkkajaksotus sekä maksamatta olevat korot, vakuutusmaksut ja vuokrat.

2600	Maksamattomat palkat
2620	Lomapalkkajaksotus Tilille kirjataan lomapalkkajaksotukset henkilösivukuluineen.
2660	Sosiaaliturvamaksuvelka
2680	Eläkevakuutusmaksuvelka
2700	Työttömyysvakuutusmaksu
2720	Muiden sosiaalimaksujen velka
2740	Jäsenmaksuvelka
2850	Korkojaksotus
2860	Vakuutusmaksujen jaksotus

2870	Vuokraajaksotus
2880	Muut siirtovelat

3 Tuloslaskelman tilit

3.1 Toimintatuotot

Toimintatuottoihin kirjataan tilikaudelle jaksotetut tuotot. Sisäinen myynti ja muut sisäisen laskutuksen ja veloituksen tuotot merkitään tileille 3900 -3979 tilinpäätöksessä tehtävää eliminointia varten. Sisäiset tuotot voidaan pitää erillään myös vastapuolittunnisteen avulla.

Toimintatuotot eritellään suoritteen luovutusajankohdan mukaan tai valmistusasteen perusteella (esim. rakennusurakka). Toimintatuotoista vähennetään myynnin oikaisuerät sekä arvonlisäverot. Myynnin oikaisueriä ovat myyntiin välittömästi liittyvät vuosi-, käteis- ja vastaavat alennukset.

Toimintatuotot on eriteltävä alv-verokantojen (alv 22%, 17%, 8 %, 0 %) mukaisesti. Kirjanpito-ohjelmasta riippuen kutakin alv-verokantaa varten avataan tulolajikohtainen oma tili tai erittely tehdään kirjauskoodin alv-tunnisteella

3.1.1 Korvaukset

- 3000 Korvaukset aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnasta**
Tähän kirjataan kunnalta saadut korvaukset ja avustukset seurakunnan ylläpitämästä aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnasta riippumatta siitä, kattavatko korvaukset tai avustukset toiminnasta aiheutuneet kulut.
- 3010 Muut korvaukset valtiolta ja kunnilta**
Tälle tilille kirjataan kunnan ja valtion maksamat muut korvaukset seurakunnan tekemistä palveluista.
- 3100 Korvaukset muilta seurakunnilta**
Tähän kirjataan muilta seurakunnilta saadut korvaukset yhteisten tehtävien hoitamisesta (esim. sairaalasielunhoito). Tilejä voidaan avata toiminnan monipuolisuuden mukaan, esim. tehtäväalueittain.

3.1.2 Myyntituotot

Myyntituotoilla tarkoitetaan tavaran tai palvelun myyntiä markkinahintaan tai vähintään omakustannushintaan. Myyntituotot on eriteltävä alv-verokantojen (alv 22%, 17%, 8 %, veroton) mukaisesti. Kirjanpito-ohjelmasta riippuen kutakin alv-verokantaa varten avataan tulolajikohtainen oma tili tai erittely tehdään tunnisteella.

Myyntituotoista vähennetään myynnin oikaisuerät, joita ovat arvonlisävero ja muut vastaavat myynnin perusteella määräytyvät verot.

Muut myyntiin liittyvät oikaisuerät, kuten myyntisaamisten luottotappiot, vähennetään tuloslaskelmassa muina kuluina.

- 3120 Pitopalvelutoiminta**

3130	Hautakivimyynti
3132	Kukkien myynti
3135	Myyntituotot sukututkimuksista
3149	Muu myynti

3.1.3 Maksutuotot

Maksutuotot ovat asiakasmaksuja ja muita maksuja tavaroista ja palveluista. Ne kattavat yleensä vain osan tavaroiden ja palvelujen aiheuttamista kuluista.

Kirkkovaltuusto tai kirkkoneuvosto tekee maksutuottoja koskevat hinnoittelupäätökset tai ne perustuvat eri säädöksissä oleviin määräyksiin. Maksutuotot eritellään alv-kantojen (alv 22%, 17%, 8%, 0%) mukaisesti. Kirjanpito-ohjelmasta riippuen kutakin alv-verokantaa varten avataan oma tili tai erittely tehdään tunnisteen avulla.

3150	Virkatodistustuotot Tilille kirjataan virkatodistuksista perityt maksut.
-------------	--

Seurakuntatyön maksut:

3170	Ruokamaksut Tähän kirjataan esim. ateriapalveluista saatavat tulot.
3180	Leirimaksut
3190	Retki- ja matkamaksut Tilille kirjataan osanottomaksut seurakunnan järjestämistä retkistä ja matkoista.
3200	Kerhomaksut Tälle tilille kirjataan kerholaisten vanhemmilta perittävät maksut päivä-, iltapäivä- ym. kerhotoiminnasta. Kunnilta saadut tulot kirjataan tilille 3000.
3208	Seurakuntatyön muut maksut

Hautaustoimeen liittyvät maksut:

3210	Haudan lunastusmaksut Tilille kirjataan haudan lunastusmaksut.
3211	Hautauspalvelumaksut Tilille kirjataan haudan avaamis- ja peittämismaksut sekä haudan kunnostusmaksut.
3213	Tuhkausmaksut
3214	Kappelimaksut
3215	Muistomerkkimaksut
3216	Hautapalkkimaksut
3217	Säilytystilamaksut
3219	Muut hautaustoimen maksut
3230	Kesähoitomaksut haudanhoitosopimuksista
3238	Muut haudanhoitomaksut
3239	Jaksotetut hoitomaksut haudanhoitosopimuksista

Hautojen kesähoitomaksut kirjataan suoraan tuloslaskelmaan tuotoiksi. Yli yhden vuoden määräaikaisista hoitosopimuksista saadut ennakot jaksotetaan taseesta tuloslaskelmaan tätä tiliä käyttäen. Haudanhoitosopimukseen liittyvät tuotot ja kulut kirjataan hautainhoitorahaston tuloslas-

kelmaan. Jos seurakunnalla ei ole hautainhoitorahastoa, em. tuotot ja kulut kirjataan seurakunnan tuloslaskelmaan.

Tunnustuksettoman hauta-alueen haudanhoitosopimuksia koskevat samat kirkkolain säännökset kuin seurakunnan ylläpitämää yleistä hauta-alueetta.

Muut tuotot:

3240 Muut maksut ja korvaukset

Muita maksuja ja korvauksia ovat mm. ulkopuolisten maksamat puhelinmaksut sekä valokopiomaksut.

3.1.4 Vuokratuotot

Vuokratuottoihin kirjataan seurakunnan perimät vuokrat asunnoista, maa- ja vesialueista sekä tilojen käytöstä.

Tileille 3300-3599 kirjataan ainoastaan ulkoiset vuokratulot. **Sisäiset vuokratuotot kirjataan tileille 3940 -3949.** Ulkoisia vuokratuottoja ovat esim. seurakunnan ulkopuolisten ryhmien maksamat vuokrat leirikeskukseen käytöstä. Sisäisiä vuokratuottoja ovat esim. oman seurakunnan nuorisotyön osuus seurakunnan leirikeskukseen käytöstä.

3300 Asuinhuoneistojen vuokrat

Tälle tilille merkitään tuotot vuokra-asuntojen vuokrasta. Asuinhuoneistojen vesimaksut, autotalli- ja -paikkamaksut sekä sauna-, pesutupa- ja sähkömaksut voidaan kirjata omille tileilleen.

Seurakunnat eivät maksa veroa osakehuoneistojen vuokratuloista (Tuloverolaki 21§).

3400 Toimisto- ja liikehuoneistojen vuokrat

Toimisto- ja liikehuoneistojen vuokriin kirjataan vuokrat pysyvästi (toistaiseksi) vuokratuista kokous-, toimisto-, liike- yms. tiloista.

3470 Maa- ja vesialueiden vuokrat

Maa- ja vesialueiden vuokriin merkitään mm. vuokratuotot seurakunnan omistamista tonteista sekä muista maa- ja vesialueista.

3530 Vuokrat seurakuntatilojen käytöstä

Vuokrat seurakuntatilojen käytöstä sisältävät mm. kokouksista, koulutuksista ja perhejuhlista seurakunnalle perityt tilavuokrat.

3570 Muut vuokratuotot

Tälle tilille kirjataan mm. kone- ja kalustovuokrat.

Vuokratuloista edellytetään seuraavaa alv-erittelyä, mikäli arvonlisäveron osuutta ei kirjata erillistunnisteiden kautta:

- Asuinhuoneistojen vuokratuotot, alv 22%
- Asuinhuoneistojen vuokratuotot, veroton
- Toimisto- ja liikehuoneistojen vuokratuotot, alv 22 %
- Toimisto- ja liikehuoneistojen vuokratuotot, veroton
- Maa- ja vesialueiden vuokratuotot, alv 22 %
- Maa- ja vesialueiden vuokratuotot, veroton
- Vuokrat tilojen käytöstä, alv 22 %
- Vuokrat tilojen käytöstä, veroton
- Muut vuokratuotot, alv 22 %

- Muut vuokratuotot, veroton
- Vuokratulot liikuntatiloista 8 %
- Tuotot majoituskäyttöön vuokratuista tiloista 8%

3.1.5 Metsätalouden tuotot

Puutavaran myyntituotot sekä muut metsätalouden tuotot kirjataan omille tileilleen. Puun myyntitulot kirjataan maksuperusteisesti. Arvonlisävero on huomioitava tiliöinnissä.

3600	Puun myyntitulot
3610	Muut metsätalouden tuotot

3.1.6 Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat

Seurakunnan **oman toiminnan hyväksi** kerättyjen kolehdiin ja muiden keräysten tuotot kirjataan tuloslaskelmaan ja niiden käyttö kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi luonteensa mukaisille tileille. Edelleen tilitettävät kolehdit kirjataan taseeseen velaksi.

3620	Jumalanpalveluskolehdit
3630	Muut kolehdit Tälle tilille kirjataan seurakunnan eri tilaisuuksissa kerättävät muut kuin päiväjumalanpalveluksessa kerättävät kolehdit.
3650	Nettokulujen siirto erityiskatteisten rahastojen vähennykseksi Tilille kirjataan tuotoksi: <ul style="list-style-type: none"> - erityiskatteisen rahaston pääomien tuottojen ja kulujen erotuksen ja - pääomilla rahoitetun toiminnan nettokulujen summa. Vastakirjauksena on erityiskatteisten rahastojen toimeksiantojen pääomien vähennys.

Seurakunnan kirjanpidon yhteydessä hoidettujen erityiskatteisten rahastojen pääomien tuotot ja kulut kirjataan tuloslaskelmaan erillistun-
nistein kera samoin kuin rahastosta katettavan toiminnan kulut. Toiminnan vaikutus vuosikatteeseen on 0 euroa.

3660	Yhteisvastuu -keräyksen tuotot Tälle tilille kirjataan Yhteisvastuu -keräyksen tuotot.
3668	Muut keräystuotot
3670	Myyjäistuotot
3680	Ohjelmatuotot
3690	Muut lahjoitustuotot Tälle tilille kirjataan esim. testamenttien ja lahjoitusten kautta saadut rahavarat, kun testamenttiin tai lahjoitukseen ei liity käyttörajoitusta. Poikkeuksellisen suuret lahjoitukset kirjataan satunnaisiin tuottoihin.

3.1.7 Tuet ja avustukset

Tuet ja avustukset ovat tulonsiirtoja, jotka eivät ole korvausta eivätkä myyntiä.

Kirkon keskusrahaston, EU:n tai Museoviraston myöntämiä rahoitusosuuksia investointimenoihin ei saa kirjata tuloslaskelmaan tuotoksi.

- 3700 EU-tuki**
Euroopan Unionin myöntämät tuet ja avustukset seurakunnan **toimintamenoihin** kirjataan tälle tilille.
- 3720 Työllistämistuki**
Valtio maksaa seurakunnille eri työllistämisyjärjestelmiensä kautta työllistämistukea tai vastaavaa korvausta, jos seurakunta työllistää tietyt ehdot täyttäviä työttömiä työnhakijoita.
- 3730 Matalapalkkatuki**
Laki väliaikaisesta työnantajan matalapalkkatuesta (1078/2005) tuli voimaan 1.1.2006 ja on voimassa 31.12.2010 saakka. Tilille kirjataan matalapalkkatuen määrä, joka on laskettu henkilöittäin ja kuukausittain. Matalapalkkatuki kirjataan tuloksi niille tehtäväalueille, joihin ko. henkilön palkkamenot on kirjattu.
- 3740 Kansaneläkelaitoksen korvaukset**
Tälle tilille kirjataan Kelan maksamat korvaukset seurakunnalle työterveyshuollon järjestämisestä.
- 3750 Muut tuet ja avustukset**
Tälle tilille kirjataan muut tuet ja avustukset kuten metsänparannusavustus. Tälle tilille kirjataan myös tuomiokapitulien myöntämät avustukset seurakunnalle. Kirkon keskusrahaston myöntämät toiminta-avustukset kirjataan tileille 5400 – 5999.

3.1.8 Muut toimintatuotot

- 3800 Muut tuotot**
Tilille kirjataan sellaiset tuotot, joille ei ole avattu omaa tiliä muualle. Tällaisia tuottoja voivat olla esim. myyntitulot käytetyistä tavaroista, jotka on aikoinaan kirjattu toimintakuluiksi.
- Henkilöstökorvauksia (esim. Kelalta) ei kirjata muihin tuottoihin vaan ne kirjataan henkilöstökulujen menonoikaisuina.
- 3820 Myyntivoitot pysyvistä vastaavista**
Pysyviin vastaaviin kuuluneen omaisuuden myyntivoitot kirjataan tähän silloin, kun ne ovat suuruudeltaan tavanomaista luokkaa. Poikkeuksellisen suuret ja tavanomaisesta toiminnasta poikkeavat omaisuuden myyntivoitot merkitään satunnaisiin tuottoihin

3.1.9 Sisäiset tuotot

Sisäisten tuottojen tileille kirjataan seurakunnan sisäisistä palveluista (esim. kopiointi, tarjoilu, sisäiset vuokratuotot ja auton käyttö) aiheutuvat tuotot. Sisäisiä tuottoja ja kuluja voidaan kirjata myös vastapuolitunnistetta käyttäen. Tilinpäätöksessä sisäisten tuottojen ja kulujen tilit eliminoidaan.

- 3900 Ruokamaksut**
Tähän kirjataan sisäisenä veloituksena perityt ruokamaksut.

3905	Leirimaksut
3910	Kuljetuspalvelut
3915	Huoltopalvelut
3920	Kaluston vuokratuotot
3925	Asiantuntijapalvelut
3930	Koulutuspalvelut
3940	Sisäiset vuokratuotot Tälle tilille kirjataan kiinteistömenojen kohdentamisesta aiheutuvat sisäiset vuokratuotot tilojen käyttäjiltä. Mikäli seurakunta haluaa täsmäytysten tekemistä varten jaotella sisäisiä vuokratuottoja, se voidaan tehdä esim. näin:
3941	Sisäiset vuokratuotot yleishallinnolta
3942	Sisäiset vuokratuotot seurakuntatyöltä
3943	Sisäiset vuokratuotot hautausoilta
3944	Sisäiset vuokratuotot kiinteistötoimelta
3950	Muut sisäiset veloitukset

3.2 Valmisteverastojen muutos

3980 Valmisteverastojen muutos
Mikäli seurakunnalla on merkittäviä valmisteverastoja, valmisteveraston muutos on perusteltua esittää erikseen tuloslaskelmassa.

Valmisteveraston muutoksen ottaminen seurakunnan tuloslaskelmaan voi tulla kysymykseen lähinnä vain liiketoiminnan keskeneräisten töiden kohdalla. Aktivointi on tarkoituksenmukaista silloin, kun valmisteiden hankintamenon aktivoimisella on olennainen vaikutus seurakunnan tilikauden tulokseen.

3.3 Valmistus omaan käyttöön

3990 Valmistus omaan käyttöön
Mikäli seurakunnalla on merkittävässä määrin valmistusta omaan käyttöön, oman käytön valmistusarvon esittäminen erikseen tuloslaskelmassa on perusteltua. Valmistus omaan käyttöön suositellaan käsiteltävän kirjanpidossa siten, että tuloslaskelmaan kirjattavista menoista vähennetään ja aktivoidaan oman käytön osuus ao. pysyvien vastaavien hyödykkeen tilille. Mikäli näin ei voida menetellä, eliminoidaan oman käytön osuuden vaikutus tilikauden tulokseen kirjaamalla se varsinaisen toiminnan tuottojen jälkeen omaksi nimikkeeksi.

Valmistus omaan käyttöön on tuloslaskelman oikaisuerä, joka ei tule näkyviin, mikäli tarvittavat menonsiirrot on jo tilikauden kuluessa suoritettu.

3.4 Toimintakulut

3.4.1 Henkilöstökulut

3.4.1.1 Palkat ja palkkiot

Palkat sisältävät ennakonpidätyksenalaiset palkat, palkkiot ja korvaukset. Palkkojen erittely voidaan tehdä pääkirjatilien sijasta palkkakirjanpidossa. Henkilöstökulujen erittely palkkoihin ja henkilösivukuluihin on esitettävä tuloslaskelmassa.

Arvonlisäverollisille palkoille voidaan avata omat tilinsä kuhunkin palkkojen tiliryhmään tarpeen mukaan.

- 4000 Luottamushenkilöpalkkiot**
Tälle tilille kirjataan luottamuselinten kokouspalkkiot sekä tilintarkastus-, katselmus- ja puheenjohtajapalkkiot.
- 4001 Henkilökunnan kokouspalkkiot**
Tälle tilille kirjataan seurakunnan palvelussuhteessa olevien kokouspalkkiot.
- 4010 Vakinaisten viranhaltijoiden kuukausipalkat**
Tälle tilille kirjataan vakinaisten viranhaltijoiden peruspalkat mahdollisine lisineen ja lomarahat.
- 4020 Määräaikaisten viranhaltijoiden kuukausipalkat**
Tälle tilille kirjataan määräaikaisessa virkasuhteessa olevien henkilöiden peruspalkat mahdollisine lisineen ja lomarahat.
- 4030 Työsuhteisten kuukausipalkat**
Tälle tilille kirjataan työsuhteessa olevien henkilöiden peruspalkat mahdollisine lisineen ja lomarahat.
- 4040 Määräaikaisten työsuhteisten kuukausipalkat**
- 4050 Erilliskorvaukset**
Tälle tilille kirjataan virka- ja työsuhteisten kuukausipalkkaisten työntekijöiden ja sijaisten lisä-, yli-, sunnuntai-, yötyö- ja varallaolokorvaukset, verolliset päivärahat sekä muut erilliskorvaukset, mm. leirien johtajalisät.
- 4060 Sairaus-, äitiys- ja vanhempainlomasijaiset**
Sairaus-, äitiys- ja vanhempainlomasijaisten palkat kirjataan tähän.
- 4065 Vuosilomasijaiset ja muut sijaiset**
Tälle tilille kirjataan vuosilomasijaisten sekä muiden sijaisten palkkamenot.
- 4070 Tunti- ja urakkapalkat**
Tälle tilille kirjataan urakkapalkat sekä tuntipalkat mahdollisine KirVESTES:n tuntipalkkaliitteen mukaisine lisineen samoin kuin tunti- ja urakkapalkkaisten ylityö-, sairaus- ja vuosilomapalkat.
- 4075 Asuntoetu (Sisäinen tili)
- 4076 Puhelinetu (Sisäinen tili)
- 4077 Muut luontoisedut (Sisäinen tili)
- 4080 Työnohjaajalle maksetut palkkiot**
- 4081 Asiantuntijapalkkiot**
Mikäli asiantuntijapalkkioista suoritetaan ennakonpidätys, kirjataan palkkio omalle tililleen. Palkkio, joka ei ole ennakoperinnän alaista palkkaa, kirjataan palvelujen ostoihin. Tällöin tarkistetaan osoitteesta www.ytj.fi, onko suorituksen saajan merkintä ennakoperintärekisteriin voimassa.

- 4090 Kerhonohjaajapalkkiot**
Kerhonohjaajapalkkioita ovat mm. kerho-, pyhäkoulu- ja isoispalkkiot.
- 4091 Esiintymispalkkiot**
Esiintymispalkkioita ovat mm. alustajien, luennoitsijoiden ja musiikkiesiintyjien palkkiot.
- 4092 Toimituspalkkiot**
Toimituspalkkioihin kirjataan tilapäisesti toimituksia hoitavien teologien ja kanttorien toimituspalkkiot.
- 4097 Muut palkat ja palkkiot**
Mikäli palkkaa ei voida sijoittaa mihinkään em. ryhmään, se kirjataan tälle tilille.
- 4098 Jaksotetut palkat**
Jaksotetut palkat sisältävät lomapalkkajaksotuksen lisäksi mahdolliset tuntipalkkojen jaksotukset ao. tilikausille.
- 4099 Aktivoitavat palkat**
Tälle tilille kirjataan aktivoitavat menonsiirrot (kredit-kirjaus). Kirjaus tehdään mm. silloin, kun rakennusprojektissa on ollut mukana seurakunnan omia työntekijöitä. Seurakunnan työntekijöiden palkkojen osuus aktivoidaan taseeseen tämän tilin avulla.

Mikäli omaan käyttöön aktivoituja menoja ei voida jostakin syystä käsitellä menonsiirtona, eliminoidaan oman käytön vaikutus tilikauden tulokseen kirjaamalla aktivoitavien menojen määrä nimikkeelle *Valmistus omaan käyttöön*.

Luontoisedut

Luontoisetujen raha-arvoja ei merkitä menonsiirtoina eikä muinakaan liiketapahtumina ulkoiseen kirjanpitoon. Luontoiseduista on kuitenkin tehtävä merkinnät ennakkoperintälain tarkoittamalla tavalla palkkakirjanpitoon. Luontoisetujen seurantaan varten voidaan avata kirjanpidon tilipuitteisiin sellaiset seurakunnan sisäistä laskentaa palvelevat tilit, joita ei käytetä liiketapahtumien kirjaamiseen. Tällaiset tilit ja niille tehdyt merkinnät on erotettava ulkoisesta kirjanpidosta.

3.4.1.2 Henkilösivukulut

- 4100 Sosiaalivakuutusmaksut**
Sosiaalivakuutusmaksuja ovat sosiaaliturvamaksu sekä ryhmähenki-, työttömyys-, tapaturma- ja vapaa-ajan tapaturmavakuutusmaksut.
- 4120 Eläkemaksut**
Eläkemaksut (KiEL) kirjataan omille tililleen.
- 4135 Omavastuuosuus työkyvyttömyyseläkkeestä**
Tälle tilille kirjataan seurakunnan osuus työkyvyttömyyseläkkeestä.
- 4140 Muut sosiaalivakuutusmaksut**
- 4150 Jaksotetut sosiaalivakuutusmaksut**
Tälle tilille kirjataan lomapalkkajaksotukseen liittyvät sosiaalivakuutusmaksut sekä mahdollisen tuntipalkkajaksotuksen sosiaalivakuutusmaksut.
- 4151 Jaksotetut eläkemaksut**

- Tälle tilille kirjataan lomapalkkajaksotuksen mukaiset eläkemaksut sekä mahdollisen tuntipalkkajaksotuksen eläkemaksut.
- 4160 Aktivoituvat sosiaalivakuutusmaksut**
Tälle tilille kirjataan aktivoitavat sosiaalivakuutusmaksujen menonsiirrot. Tilille kirjatut erät ovat kredit -saldoisia.
- 4161 Aktivoituvat eläkemaksut**
Tälle tilille kirjataan aktivoitavat eläkemaksut. Tilille kirjatut erät ovat kredit-saldoisia.
- 4170 Seurakunnan maksamat eläkkeet**
Tälle tilille kirjataan seurakunnan maksamat vanhan eläkejärjestelmän mukaiset eläkkeet. Mikäli seurakunnalla on pakollinen varaus eläke-
menoja varten, pakollista varausta tuloutetaan vuosittain toteutuneiden eläkekulujen verran.
- 4183 Työkalukorvaus**
Tähän kirjataan henkilöstön omien työkalujen käytöstä maksettava kulukorvaus.
- 4189 Muut vapaaehtoiset henkilöstökulut**

Henkilöstökorvaukset ja muut henkilöstömenojen oikaisuerät vähentävät henkilöstökuluja. Henkilöstökuluista vähennettäviä henkilöstökorvauksia ja muita henkilöstömenojen korjauseriä varten avataan omat tilit. Kansaneläkelaitoksen suorittamista korvauksista henkilöstökorvauksiin kirjataan esim. sairauspäivärahat ja vanhempainpäivärahat. Korvaukset seurakunnalle työterveyshuollon järjestämisestä kirjataan tilille 3740 *Kansaneläkelaitoksen korvaukset*.

- 4200 Sairausvakuutuskorvaukset**
4210 Tapaturmakorvaukset
4220 Muut henkilöstömenojen oikaisuerät
4230 Kuntoutusraha
Mikäli työnantaja maksaa palkan ammatillisen kuntoutusjakson ajalta, Kirkon keskusrahaston maksama kuntoutusraha työnantajalle suositellaan kirjattavaksi erilleen muista oikaisueristä. Työnantajan on haettava em. kuntoutusrahaa etukäteen.

Henkilöstölle sellaisenaan luovutetut tavarat ja ostopalveluna hankitut lopputuotteet, kuten merkkipäivä- ja kannustelahjat sekä henkilöstölle luovutetut vapaa-ajan harrastustoimintaan liittyvät tavarat ja palvelut, esim. osanotto- ja kilpailumaksut sekä pääsyliput liikuntahalleihin ja kulttuuritilaisuuksiin, kirjataan luonteensa mukaisille tileille. Näitä työhyvinvointiin ja työssäjaksamiseen liittyviä henkilöstökuluja seurataan yleensä erillistunnisteen avulla.

Tuloslaskelman liitetiedoissa ja mahdollisessa henkilöstökertomuksessa kerrotaan mahdollisimman kattavasti näiden vapaaehtoisten henkilöstökulujen määrä.

3.4.2 Palvelujen ostot

Palveluiden ostoihin kuuluvat ulkopuolisilta ostetut palvelut sekä palveluiden tuottajan laskuttamat tarvike- ja matkamenot. Palveluiden ostoihin kuuluvat myös sellaiset palkkiot, joista seurakunta ei suorita ennakonpidätystä eikä maksa sosiaaliturvamak-

sua. Myös henkilöstölle hankitut matkustus-, ravitsemus-, sosiaali-, terveys-, opetus- ja kulttuuripalvelut kirjataan palvelujen ostoihin.

- 4300 Postipalvelut**
Tälle tilille kirjataan seurakunnan ostamat postipalvelut, mm. postimerkit ja kirjausmaksut.
- 4302 Puhelinpalvelut**
Puhelinpalveluihin kirjataan mm. puhelinmaksut ja hälytyksensiirtomaksut. Henkilökunnan puhelinkorvaukset voidaan kirjata omalle tilille.
- 4310 Painatukset ja ilmoitukset**
Tälle tilille kirjataan luettelomaksut, kirjekuorien, lehtien, esitteiden jne. painatustöiden kulut sekä lehti-ilmoituksista syntyvät kulut.
- 4320 Toimisto- ja pankkipalvelut**
Tälle tilille kirjataan mm. seurakunnan ulkopuolelta ostetut kopiointi- ja monistuspalvelut sekä pankkipalvelumaksut.
- 4330 Atk-palvelukset**
Tälle tilille kirjataan atk-ohjelmien aktivointirajan alittavat hankinnat sekä atk-laitteiden ja -ohjelmistojen huollosta, ylläpidosta ja päivityksestä yms. aiheutuvat kulut.
- 4340 Puhtaanapito- ja pesulapalvelut**
Tälle tilille kirjataan ulkopuolisilta ostetuista siivouspalveluista aiheutuneet kulut sekä vaatteiston ja liinavaatteiden pesusta ja huollosta aiheutuneet kulut.
- 4350 Rakennusten rakentamis- ja kunnossapitopalvelut**
Tälle tilille kirjataan rakennusten ja kiinteiden laitteiden rakentamisesta, kunnossapidosta ja huollosta aiheutuneet kulut.
- 4355 Alueiden rakentamis- ja kunnossapitopalvelut**
Tälle tilille kirjataan piha-alueiden kunnossapidosta ja puhtaanapidosta aiheutuneet kulut.
- 4356 Jätehuolto**
Jätehuollon kulut kirjataan tähän.
- 4360 Koneiden ja laitteiden rakentamis- ja kunnossapitopalvelut**
Tälle tilille kirjataan koneiden ja laitteiden rakentamisesta ja kunnossapitopalveluksista aiheutuneet kulut, kuten huolto- ja korjauskulut.
- 4365 Konservointipalvelut**
Tilille kirjataan mm. kirkollisten esineiden, kirkkotekstiilien, kaluston, hautamuistomerkkien, vanhojen kirkonkirjojen ja rakennusten konservoinnista aiheutuneet kulut.
- 4370 Matkakorvaukset sekä majoitus- ja ravitsemispalvelut henkilökunnalle**
Tälle tilille kirjataan henkilökunnan matkakorvaukset sekä majoitus- ja ravitsemuspalvelut yms. kulut virkamatkoilta koulutustilaisuuksia lukuun ottamatta. Myös seurakunnan ulkopuolisilta ostetut ateria-, kahvi- yms. tarjoilut ja ravitsemispalvelut kirjataan tähän. Päivärahat voidaan kirjata omalle tililleen.
- 4371 Henkilökunnan koulutuksesta aiheutuvat matka-, majoitus- ja ravitsemispalvelujen korvaukset**
Tälle tilille kirjataan kaikki henkilökunnan koulutukseen liittyvät matka-, majoitus- ja ravitsemispalvelut sekä henkilökunnan neuvottelupäiviin liittyvät kulut, kun neuvottelupäivät ovat koulutusta.

- 4372 Matkakorvaukset sekä majoitus- ja ravitsemispalvelut muille kuin omalle henkilökunnalle**
Tälle tilille kirjataan esiintyjien, kerhonohjaajien, vapaaehtoistyöntekijöiden ja luottamushenkilöiden matka-, osallistumis- yms. kulut. Myös seurakunnan ulkopuolisilta ostetut ateria-, kahvi- yms. tarjoilut ja ravitsemispalvelut kirjataan tähän. Päivärahat voidaan kirjata omalle tililleen.
- 4385 Kuljetuspalvelut**
Henkilö- ja tavarakuljetusten ostosta (mm. bussilipuista) aiheutuneet menot kirjataan tähän.
- 4386 Kuljetuspalvelut muille kuin henkilökunnalle**
Tälle tilille kirjataan esim. kulut kirkkokuljetuksista.
- 4390 Koulutuspalvelut henkilökunnalle**
Tälle tilille kirjataan koulutuspalveluista aiheutuneet kulut, kuten esim. kurssimaksut sekä luennotipalkkiot, joista ei suoriteta ennakonpidätystä. Henkilöstön koulutuspalvelujen kuluja voidaan seurata myös erillistunnusteella.
- 4391 Koulutuspalvelut muille kuin omalle henkilökunnalle**
- 4400 Asiantuntijapalvelukset**
Tälle tilille kirjataan asiantuntijapalvelujen ostoista aiheutuneet kulut, esim. konsultointi- ym. ammattitaidon ostamisesta aiheutuneet kulut sekä palvelujen ostot tilintarkastusyhteisöiltä.
- 4402 Asiantuntijapalvelut työnohjauksesta**
Henkilöstön työnohjauskulut kirjataan tälle tilille.
- 4405 Musiikki- ja ohjelmapalvelut**
Tälle tilille kirjataan vain sellaiset palkkiot ja laskutukset, jotka eivät ole ennakoperinnän alaista palkkaa. Tähän kirjataan mm. musiikkiryhmien ja alustajien palkkiot sekä seurakunnan retkitoimintaan liittyvien konsertti- ja teatterilippujen kulut.
- 4410 Vartiointipalvelukset**
Tälle tilille merkitään ulkopuolisilta vartiointiliikkeiltä ostetuista palveluksista aiheutuneet kulut.
- 4411 Metsänhoitokulut**
Tälle tilille kirjataan metsänhoitotöistä aiheutuneet kulut, mm. uudistusalojen valmistaminen, maanmuokkaus, metsänviljely, taimikonhoito, metsän kunnostus, metsäojitus sekä metsäsuunnitelmien teosta ja tarkastuksista aiheutuneet palvelukulut.
- 4412 Puun myyntikulut**
Tilille kirjataan puun myynnistä aiheutuneet puutavaran hankintakulut, kuten leimauskulut, hakkuu- ja ajokulut.
- 4420 Toimintavakuutukset**
Tälle tilille kirjataan toimintaan liittyvät vakuutusmaksut mm. seurakunnan tilaisuuksiin osallistuvien tapaturmavakuutuksesta, henkilökunnan vastuuvakuutuksesta ja keskeytysvakuutuksesta.
- 4421 Omaisuusvakuutukset**
Tälle tilille kirjataan vakuutusmaksut, jotka aiheutuvat mm. rakennuksien, irtaimiston, ajoneuvojen ja metsän omaisuusvakuutuksista.
- 4430 Ostopalvelut tunnustuksettoman hauta-alueen käytöstä**
Tilille kirjataan toiselta seurakunnalta tai muulta tunnustuksettoman hauta-alueen ylläpitäjältä ostetut palvelut.

- 4435 Ostopalvelut toisen seurakunnan tai kunnan ylläpitämästä toiminnasta**
Tilille kirjataan seurakunnan osuus naapuriseurakunnan tai kunnan kanssa tehdystä yhteistyöstä.
- 4440 Työterveyshuolto**
Tälle tilille kirjataan henkilöstön työterveydenhuollon kulut.
- 4445 Tapaturmakulut**
Tälle tilille kirjataan henkilökunnan lakisääteisen työtapaturmavakuutuksen ja vapaa-ajan ryhmävakuutuksen omavastuusuuteen sisältyvät kulut.
- 4460 Aktivoitavat palvelujen ostot**
Tälle tilille kirjataan aktivoitavat palvelujen ostot menonoikaisuna.
- 4470 Muut palvelut**
Tälle tilille merkitään sellaiset palvelujen ostot, joita ei ole eritelty muille ostettujen palveluiden tileille.
- 4480-4499 Sisäiset palvelut
Tämän tiliryhmän tileille kirjataan sisäisten palvelujen kuluja. Tällaisia ovat mm. sisäiset tarjoilukulut, sisäiset kopiopalvelukulut, sisäiset puhelinpalvelukulut jne. Sisäiset tilit eliminoidaan tilinpäätöksessä.

3.4.3 Vuokratulot

- 4500 Maa- ja vesialueiden vuokrat**
Tälle tilille kirjataan mm. tonttien vuokrat.
- 4530 Rakennusten ja huoneistojen vuokrat ja yhtiövastikkeet**
- 4560 Koneiden ja laitteiden vuokrat**
Vuokrattujen koneiden ja kaluston vuokra- ja leasingkulut, joihin sisältyvät myös autojen ja atk-laitteiden, muiden toimistokoneiden ym. vuokrat ja leasingkulut.
- 4580 Muut vuokrat**
Tälle tilille kirjataan ne vuokratulot, joita ei voida eritellä muihin tämän tiliryhmän tileihin. Tällaisia ovat esim. pöytäliinojen vuokratulot.
- 4590 Sisäiset vuokratulot (S)
Tälle tilille kirjataan tilojen käyttäjien osuus kiinteistöjen sisäisistä vuokratuloista. Sisäiset vuokratulot ja -tuotot eliminoidaan tilinpäätöksessä. Sisäiset vuokratuotot kirjataan tileille 3940-3949. Kiinteistökulut kohdennetaan käyttäjien kesken esim. neliöiden, kuutioiden taikka käyttökertojen mukaan.
- Mikäli seurakunta haluaa täsmäytysten tekemistä varten jakaa sisäiset vuokratulot pääluokittain, se voidaan tehdä esim. seuraavasti:
- 4591 Hallinnon sisäiset vuokratulot
- 4592 Seurakuntatyön sisäiset vuokratulot
- 4593 Hautausseuran sisäiset vuokratulot
- 4594 Kiinteistötoimen sisäiset vuokratulot

3.4.4 Aineet, tarvikkeet ja tavarat

3.4.4.1 Ostot tilikauden aikana

Aineet, tarvikkeet ja tavarat

Tiliryhmään *Aineet, tarvikkeet ja tavarat* sisällytetään käyttökuluina käsiteltävät kaluston, välineiden sekä raaka- ja tarveaineiden tilikauden aikaiset suoriteperusteiset ostot. Tilejä käytetään seurakunnassa tarpeen mukaan.

Tilikauden ostomenot oikaistaan tuotannontekijöiden käyttöä vastaavasti kuluiksi oikaisemalla ostomenoja tuloslaskelmassa varastojen muutoksella. Aineet, tarvikkeet ja tavarat voidaan kirjata tuloslaskelmaan kuluksi myös käytön mukaan, jolloin ostomenoja ja varastojen muutosta ei erikseen esitetä. Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin luetaan myös lämmön, veden ja sähkön hankintakulut.

Aineiden ja tarvikkeiden hankintamenojen aktivoinnissa ja kuluksi kirjaamisessa voidaan seurakunnassa käyttää vaihtoehtoisia menettelytapoja seuraavasti:

- Hankintameno kirjataan suoraan tehtäväalueen menoksi. Tilinpäätöksessä menokirjauksia oikaistaan tuloslaskelmaan kirjattavalla varaston muutoksella. Tämä menettelytapa on yleensä käytössä.
- Hankintameno kirjataan *Ostot tilikauden aikana* -tilille. Tilinpäätöksessä ostojen kuluvaikutusta oikaistaan tuloslaskelmaan kirjattavalla varaston muutoksella.
- Hankintameno kirjataan ao. vaihto-omaisuuserää koskevalle varastotilille ja sen jälkeen aine- ja tarvikkeiden käyttön mukaisesti toimintayksikön kuluksi.

4600 Kalusteet

Tilille kirjataan lyhytikäisten ja hinnaltaan seurakunnan kirkkovaltuuston päättämän aktivointirajan alittavat kalustehankinnat.

4610 Atk-laitteet

Tilille kirjataan lyhytikäisten ja hinnaltaan seurakunnan kirkkovaltuuston päättämän aktivointirajan alittavat atk-laitehankinnat.

4620 Muut koneet ja laitteet

Tilille kirjataan kirkkovaltuuston päättämän aktivointirajan alittavien muiden koneiden ja laitteiden hankintamenot.

4630 Työvälineet ja työkalut

4635 Keittiövälineet ja astiastot

- 4640 Toimistotarvikkeet**
Tälle tilille kirjataan toimistotarvikkeiden ostot. Näitä ovat esimerkiksi toimistokäyttöön hankitut kirjoitustarvikkeet, liimat, teipit, nitojat, rei'ittäjät, levykkeet ja kotelot.
- 4660 Kopiointi- ja monistusmateriaalit**
Tälle tilille kirjataan monistuspaperit, väriaineet sekä kopiokoneiden varaosat.
- 4670 Elintarvikkeet**
Tälle tilille kirjataan ruoka-aineiden hankintamenot.
- 4675 Keittiön oheistarvikkeet**
Ruuanlaitossa tarvittavat muut aineet ja tarvikkeet (mm. kertakäyttö-astiat) kirjataan tähän.
- 4680 Puhdistusaineet ja -tarvikkeet**
Tälle tilille kirjataan puhdistus- ja siivousaineet ja -tarvikkeet, esim. saippuat, pesuaineet, WC-paperit ja käsipyyhkeet.
- 4690 Poltto- ja voiteluaineet**
Tilille kirjataan ajoneuvojen, koneiden, laitteiden jne. poltto- ja voiteluaineiden ostot.
- 4700 Lämmitys**
Lämmön ja lämpimän veden hankinnasta johtuvat maksut, lämmitysaineet ja tarvikkeet.
- 4701 Sähkö**
Kaikki sähkönkäytöstä aiheutuneet kulut, myös lämmityssähkö.
- 4702 Kaukolämpö**
Kaukolämpö voidaan kirjata myös tilille 4700 Lämmitys.
- 4703 Vesi**
Vedenkäytöstä aiheutuvat kulut, kuten vesi- ja jätevesimaksut sekä omasta vesihuollosta (kaivo tms.) aiheutuvat kulut, ei kuitenkaan liittymismaksuja ja perustamismenoja.
- 4720 Korjaus- ja huoltotarvikkeet**
Tälle tilille kirjataan rakennusmateriaalit kuten esim. puutavara, maalit, lakat, levyt jne. sekä koneiden, kalusteiden sekä laitteiden varaosat samoin kuin kiinteistöjen huoltotarvikkeet kuten esim. lamput, sulakkeet, LVI-tarvikkeet jne.
- 4725 Puutarhatarvikkeet**
Siemenet, kasvit, multa, lannoitteet.
- 4726 Opetusvälineet ja kerhotarvikkeet**
- 4727 Kukat ja kynttilät**
Seurakunnallisten tilaisuuksien koristemateriaali.
- 4728 Vaatteisto**
Kirkossa käytettävät erityisvaatteet, esim. albat.
- 4729 Suojavaatteet**
Tilille kirjataan suojavaatteiden ja liinavaatteiden hankintakulut.
- 4730 Hautamuistomerkit**
Hautamuistomerkit ja niiden kaiverukset
- 4731 Ehtoollistarvikkeet**
Ehtoollisviini ja ehtoollisleivät
- 4732 Kirjallisuus ja lehdet**
Hakuteokset, käsikirjat, virsikirjat, ammattilehdet, nuotit jne.
- 4735 Vihkiraamatut ym. lahjaksi ostettava kirjallisuus ja lehdet**

Lahjaksi annettavat seurakunnallinen kirjallisuus ja lehdet esim. vihkirraamatut. Tähän kirjataan myös rippikoululaisille ja päiväkerholaisille jaettava kirjallisuus.

- 4736 Lahjaesineet ja huomionsoitukset**
Tilille kirjataan luottamushenkilöiden, talkoolaisten ja syntymäpäiviä viettävien yhteisöjen merkkipäivä- tms. muistamiset sekä toimitusten yhteydessä jaettavat huomionsoitukset, kuten kastekynttilät sekä kukat.
- 4737 Henkilökunnan muistamiset**
Tälle tilille kirjataan henkilökunnalle myönnetty lahjaesineet ja muut huomionsoitukset
- 4740 Muut aineet, tarvikkeet ja tavarat**
Tälle tilille kirjataan niiden aineiden ja tarvikkeiden ostot, joita ei voida eritellä muille tämän ryhmän tileille ja jotka eivät ole investointeja.
- 4770 Aktivoituvat aineet, tarvikkeet ja tavarat**
Tilille kirjataan menon oikaisuna taseeseen aktivoitavat aineet, tarvikkeet ja tavarat.

3.4.4.2 Varastojen lisäys tai vähennys:

- 4790 Varastojen lisäys tai vähennys**
Suurehkojen hankintojen osalta tilikauden aikaiset ostomenot oikaistaan tilikausien käytön mukaisiksi kuluiksi oikaisemalla ostomenoja tuloslaskelmassa varastojen muutoksella. Tällaisia menoja ovat mm. lämmitysöljyvarastot ja hautakivet.

3.4.5 Annetut avustukset

- 4800 Lähetystyö**
Tähän kirjataan seurakunnan lähetystyölle antamat avustukset.
- 4810 Merimieskirkko**
Tähän kirjataan seurakunnan antama avustus Merimieskirkolle. Merimieskirkolle tilitettävät avustukset kirjataan tehtäväalueelle *Kansainvälinen diakonia ja muu kansainvälinen toiminta*.
- 4820 Kirkon ulkomaanapu**
Tälle tilille kirjataan Kirkon ulkomaanavulle annetut avustukset. Kirkon ulkomaanavun kulut kirjataan tehtäväalueelle *Kansainvälinen diakonia ja muu kansainvälinen toiminta*.
- 4830 Diakonia-avustukset**
Seurakunnan myöntämiä diakonia-avustuksia voidaan jakaa alaryhmiin tileille 4830 - 4849 seurakunnan tarvitseman tiedon mukaan.
- 4850 Muut avustukset**
Tilille kirjataan seurakunnan myöntämät muut avustukset.

3.4.6 Muut toimintakulut

Muihin kuluihin sisältyvät mm. seurakunnan maksamat välittömät verot, esim. kiinteistöverot ja metsänhoitomaksut.

- 4900 Arvonlisävero kiinteistöhallintapalveluista 22%**
Tälle tilille kirjataan kiinteistöhallintapalvelujen oman käytön arvonlisäverot.
- 4910 Kunnallisvero**
Seurakunnat maksavat kunnallisveroa sellaisten kiinteistöjen tuloista, jotka eivät ole tarkoitettu seurakunnan varsinaisen toiminnan hoitamista varten. Sen sijaan mm. osinko- ja korkotuloista seurakunnat eivät ole verovelvollisia. Kts. Tuloverolaki 21 § 4.mom.
- 4911 Kiinteistövero**
Tälle tilille kirjataan kunnalle maksetut kiinteistöverot kunnan vahvistaman kiinteistöveroprosentin mukaisesti.
- 4912 Pääomatuloista maksettava tulovero**
Tälle tilille kirjataan mm. puunmyynnistä maksettava pääomavero.
- 4913 Metsänhoitomaksu**
- 4914 Muut verot**
Tälle tilille kirjataan mm. ajoneuvovero ja diesel-vero.
- 4920 Pysyvien vastaavien myyntitappiot**
- 4930 Jäsenmaksut**
Tälle tilille kirjataan mm. seurakunnan maksamat jäsenmaksut kirkkolisille järjestöille.
- 4940 Nettotuottojen siirto erityiskatteisten rahastojen lisäykseksi**
Tilille kirjataan kuluksi:
- erityiskatteisen rahaston pääomien tuottojen ja kulujen erotuksen ja
- pääomilla rahoitetun toiminnan nettokulujen summa.
Vastakirjauksena on erityiskatteisten rahastojen toimeksiantojen pääomien lisäys.
- Seurakunnan kirjanpidon yhteydessä hoidettujen erityiskatteisten rahastojen pääomien tuotot ja kulut kirjataan tuloslaskelmaan erillistunnisteen kera samoin kuin rahastosta katettavan toiminnan kulut. Toiminnan vaikutus vuosikatteeseen on 0 euroa.
- 4945 Ainaishoitosopimusten nettotuottojen siirto pääomaan**
Tälle tilille kirjataan ainaishoitosopimusten pääomien sijoitusten nettotuotot silloin, kun pääomien sijoitusten tuotot ovat olleet tilikauden aikana suuremmat kuin ainaishoitosopimuksista aiheutuneet kulut.
- 4950 Luottotappiot**
Tälle tilille kirjataan mahdollisesti syntyvät ja syntyneet luottotappiot avoimista saatavista.

- 4960 Muut kulut**
Tälle tilille merkitään sellaiset menot, joiden budjetointia erikseen ei pidetä tarkoituksenmukaisena. Näille menoille on tyypillistä, että ne ovat ennalta arvaamattomia tai harvoin esiintyviä.
- 4970 Aktivoitavat muut toimintamenot**
Tälle tilille kirjataan menon oikaisuna taseeseen aktivoitavat muut toimintamenot.

3.5 Verotulot

Verotulot jaotellaan tuloslaskelmassa kirkollisveroon (ansio- ja pääomatulojen perusteella kannettavaan veroon) ja osuuteen yhteisöveron tuotosta.

Seurakunnan verotulot kirjataan verohallinnon tilitysten suoritusajankohdan mukaan ao. tilikauden verotuloksi. Jos verohallinto ilmoittaa tilinpäätöksen laatimisaikana jako-osuuksien muutoksista, jotka kohdistuvat menneelle tai aikaisemmille tilikausille, nämä oikaisut otetaan huomioon tilinpäätöstä laadittaessa. Tällaiset tilanteet ovat hyvin harvinaisia, ja Kirkkohallitus ilmoittaa näistä erikseen seurakunnille.

Verotilityksiin liittyvät korkotulot kirjataan tilille *Verotilitysten korot ja korotukset* maksuperusteen mukaan.

- 5000 Kirkollisverotulot**
Tilille kirjataan maksuperusteisesti ansio- ja pääomatulojen perusteella tilitetyt verot.
- 5100 Osuus yhteisöveron tuotosta**
Tilille kirjataan seurakunnalle tilitetyt osuudet yhteisöveron tuotosta tilikauden aikana.

3.6 Verotuskulut

- 5200 Osuus verotuskuluista**
Tälle tilille kirjataan valtiolle maksettavat verotuskulut verohallintolain 11 §:n mukaan.

3.7 Keskusrahastomaksut

- 5300 Kirkon keskusrahastomaksut**
Tilille kirjataan seurakuntien kirkollisverotuloihin perustuvat maksut Kirkon Keskusrahastolle.

3.8 Toiminta-avustukset

Tähän tiliryhmään kirjataan Kirkon Keskusrahastolta saadut verotulojen täydennysavustukset, harkinnanvaraiset toiminta-avustukset sekä kehittämis- ja yhdistämisavustukset. Toiminta-avustukset kirjataan maksuperusteen mukaan.

- 5400 Verotulojen täydennysavustus**

- 5410 Harkinnanvarainen toiminta-avustus**
Tilille kirjataan perinteinen harkinnanvarainen toiminta-avustus.
- 5420 Kehittämisyavustus**
Tilille kirjataan kehittämisavustukset (avustukset yhteistoiminnan tukemiseen ja yhdistymisyavustukset).
- Mikäli seurakunnan toteuttama kehittämissanke on niin suuri, että seurakunta kirjaa sen aiheuttamat menot investoinniksi, hankkeeseen saatu kehittämisavustus kirjataan maksuperusteisesti tilille *Keskeneräiset hankinnat* menon oikaisuna, enintään menojen mukaiseen määrään saakka. Ennen menojen toteutumista investointimenoon mahdollisesti saatu avustus kirjataan siirtovelaksi. Kehittämismenoja on mahdollista aktivoida vain erityistä varovaisuutta noudattaen (KPL 5:8,2).
- 5430 Ylimääräinen toiminta-avustus**
Tilille kirjataan Kirkon keskusrahaston maksama ylimääräinen toiminta-avustus yhdistyneille seurakunnille. Kts. Kirkkohallituksen yleiskirje 3/2005, Kirkon keskusrahaston avustusjärjestelmä vuodesta 2005 alkaen.
- 5440 Muut avustukset**
Tilille kirjataan esim. konservointiin, mikrokuvaukseen ja koulutukseen saadut avustukset.

3.9 Rahoitustuotot ja -kulut

3.9.1 Korkotuotot

Korkotuottoihin kirjataan antolainoista sekä muista sijoituksista ja talletuksista saadut korkotulot sekä verotilityskorot ja -korotukset, viivästyskorot suoriteperusteen mukaisesti jaksotettuina.

- 6000 Korkotuotot antolainoista**
6010 Korkotuotot sijoituksista ja talletuksista
6020 Muut korkotuotot
6030 Verotilitysten korot ja korotukset
6040 Viivästyskorot

3.9.2. Muut rahoitustuotot

Muihin rahoitustuottoihin kirjataan osingot ja osuuspääomien korot, kurssivoitot rahoituslainoista ja arvopapereiden myyntivoitot.

- 6050 Osingot ja osuuspääomien korot**
6060 Sijoitusarvopapereiden myyntivoitot
6070 Muut rahoitustuotot

3.9.3 Sisäiset korkotuotot

6080 Sisäiset korkotuotot
Tilille kirjataan kustannusten kohdentamisen yhteydessä sisäiset korkotuotot tiliryhmän *Sisäiset korkokulut* vastakirjauksena. Sisäiset korkotuotot kirjataan rahoitusosan tuotoiksi. Sisäiset korkotuotot ryhmitellään sisäisten korkokulujen tapaan.

Seurakunta voi avata sisäisten korkotuottojen tilejä täsmäytysten tekemistä varten (täseryhmittäin) seuraavasti:

6081 Sisäiset korkotuotot aineettomista oikeuksista
6082 Sisäiset korkotuotot muista pitkävaikutteisista menoista
6083 Sisäiset korkotuotot maa- ja vesialueista
6084 Sisäiset korkotuotot hautaus-toimen pysyvistä vastaavista
6085 Sisäiset korkotuotot rakennuksista
6086 Sisäiset korkotuotot kiinteistä rakenteista ja laitteista
6087 Sisäiset korkotuotot koneista ja kalustosta
6088 Sisäiset korkotuotot muista aineellisista hyödykkeistä

3.9.4 Arvon alentumiset sijoituksista

Arvon alennuksia seurakunnissa tehdään lähinnä rahasisjoitusten osalta. Jos rahasisjoituksen markkina-arvo on tilinpäätöspäivänä alle hankintahinnan, sijoitus kirjataan taseeseen vastaaviin tilinpäätöspäivän mukaiseen markkina-arvoon. Hankintahinnan ja tilinpäätöspäivän sitä alhaisemman markkina-arvon erotus kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi tilille *Arvon alentumiset sijoituksista*.

6090 Arvon alentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista
6095 Arvon alentumiset vaihtuvien vastaavien sijoituksista

Mikäli em. sijoituksen arvo seuraavan tilikauden tai myöhempien tilikausien aikana nousee, sijoitus kirjataan taseeseen tilinpäätöspäivän markkinahintaan, kuitenkin korkeintaan hankintahintaan saakka. Vastakirjauksena on menon oikaisu tuloslaskelman tilillä *Arvon alentumiset sijoituksista*.

3.9.5 Korkokulut

Korkokuluihin kuuluvat pitkäaikaisten ja lyhytaikaisten lainojen, verotilitysten ja -korotusten sekä viivästyskorkojen tilikaudelle jaksotetut korkokulut.

6100 Korkokulut lainoista
6110 Muut korkokulut
6220 Verotilityskorot ja -korotukset
6230 Viivästyskorot

3.9.6 Muut rahoituskulut

Muita rahoituskuluja ovat mm. takaus- ja luottovarausprovisiot sekä lainasta johtuvat muut kulut, esimerkiksi kurssitappiot.

6240	Kurssitappiot ym. kulut rahoituslainoista
6250	Takaus- ja luottovarausprovisiot
6260	Muut rahoituskulut

3.9.7 Sisäiset korkokulut

6300	Sisäiset korkokulut Kustannusten kohdentamisessa sisäiset laskennalliset korkokulut eli pysyviin vastaaviin aktivoidun omaisuuden hankintamenoön käytetty rahamäärä lasketaan taseen jäljellä olevasta poistamattomasta hankintamenoista. Sisäisten korkokulujen laskemisen tavoitteena on saada selville tehtäväalueen tai yksittäisen suoritteiden todelliset kustannukset pääomakuluineen.
------	--

Seurakunta voi jakaa sisäisten korkokulujen tilit seuraavasti täsmäytysten helpottamiseksi (taseryhmittäin):

6310	Sisäiset korkokulut aineettomista oikeuksista
6320	Sisäiset korkokulut muista pitkävaikutteisista menoista
6330	Sisäiset korkokulut maa- ja vesialueista
6340	Sisäiset korkokulut hautaustoimen pysyvistä vastaavista
6350	Sisäiset korkokulut rakennuksista
6360	Sisäiset korkokulut kiinteistä rakenteista ja laitteista
6370	Sisäiset korkokulut koneista ja kalustosta
6380	Sisäiset korkokulut muista aineellisista hyödykkeistä

3.10 Poistot ja arvonalentumiset

3.10.1 Suunnitelman mukaiset poistot

Poistoja lasketaan pysyvien vastaavien hyödykkeiden poistamatta olevista hankintamenoista. Poistotilit jaetaan suunnitelman mukaisiin poistoihin ja kertaluontoisiin poistoihin. Suunnitelman mukaisille poistoille on syytä varata tilit tasetileittäin liitetietojen selvittämistä varten.

Poistoina esitetään myös poistosuunnitelman muuttamisesta tai muusta syytä aiheutunut kertaluonteinen poisto pysyvien vastaavien hyödykkeistä.

Suunnitelman mukaiset poistot:

6400	Poistot aineettomista hyödykkeistä
6420	Poistot muista pitkävaikutteisista menoista
6430	Poistot hautaustoimen pysyvistä vastaavista
6460	Poistot rakennuksista

6490	Poistot kiinteistä rakenteista ja laitteista
6520	Poistot koneista ja kalustosta
6560	Poistot muista aineellisista hyödykkeistä

Kertaluonteiset poistot:

Pysyvien vastaavien myyntitappiot kirjataan kertaluonteisiin poistoihin, mikäli niitä ole kirjattu myyntitappioina kuluiksi tai satunnaisiksi kuluiksi. Poistoiksi merkityt myyntitappiot on eriteltävä olennaisuuden periaatetta noudattaen tuloslaskelman liitteessä.

6580	Pysyvien vastaavien myyntitappiot
6590	Muut kertaluonteiset poistot

3.10.2 Arvon alentumiset

Maa- ja vesialueiden, ennakkomaksujen ja keskeneräisten hankintojen sekä aineettomien hyödykkeiden, joista ei tehdä suunnitelman mukaisia poistoja, arvonalentumiset.

6600	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden arvonalentumiset
6620	Arvonalentumisten palautukset

3.11 Satunnaiset tuotot ja kulut

Satunnaiset tuotot ja kulut perustuvat seurakunnan tavanomaisesta toiminnasta poikkeaviin, kertaluonteisiin ja olennaisiin tapahtumiin. Niiden ei oleteta toistuvan ja ne ovat määrältään huomattavan suuria seurakunnan koko huomioon ottaen.

3.11.1 Satunnaiset tuotot:

6640	Pysyvien vastaavien myyntivoitot
6650	Omistussuoksien luovutukset
6660	Saadut vahingonkorvaukset, takauskorvaukset ja sopimussakot
6670	Kirjauskäytännön muutoksesta aiheutuvat oikaisut
6680	Muut satunnaiset tuotot

Tälle tilille kirjataan mm. huomattavan suuret rahalahjoitukset.

3.11.2 Satunnaiset kulut:

6700	Pysyvien vastaavien myyntitappiot
6710	Omistussuoksien luovutus
6720	Suoritettavat vahingonkorvaukset, takauskorvaukset ja sopimussakot
6730	Kirjauskäytännön muutoksesta aiheutuvat oikaisut
6740	Muut satunnaiset kulut

3.12 Sisäiset vyörytyserät

Hallintomenot, verotuskulut ja keskusrahastomaksut vyörytetään seurakunnan perustehtävien kesken sisäisinä vyörytystuottoina ja -kuluina. Mikäli seurakunnalla on kiinteistötoimen hallintomenoja, ne vyörytetään kiinteistötoimen eri tehtäväalueille sekä hautatoimen kiinteistöille bruttomenojen mukaisessa suhteessa. Tämän jälkeen kiinteistöjen välittömät ja välilliset menot jaetaan käyttäjien kesken.

Hallintomenot lukuun ottamatta *kirkonkirjojenpitoa* sekä verotuskulut ja keskusrahastomaksut jaetaan pääluokkien 2-4 tehtäväalueille esim. välittömien bruttomenojen tai henkilöstökulujen mukaisessa suhteessa vyörytyskuluina. Vastakirjauksena on sisäiset vyörytystuotot hallinnon tehtäväalueilla ja rahoitusosassa.

3.12.1 Sisäiset vyörytystuotot:

6760	Sisäiset vyörytystuotot Tälle tilille kirjataan sisäisten vyörytyskulujen vastakirjaukset.
	Tarvittaessa seurakunta voi avata sisäisten vyörytystuottojen tilit täsmäytyksiä varten seuraavasti:
6761	Sisäiset vyörytystuotot hallintotoimelle
6762	Sisäiset vyörytystuotot seurakunnalliselle työlle
6763	Sisäiset vyörytystuotot hautaustoimelle
6764	Sisäiset vyörytystuotot kiinteistötoimelle
6765	Sisäiset vyörytystuotot verotuskuluille ja keskusrahastomaksuille

3.12.2 Sisäiset vyörytyskulut:

6770	Sisäiset vyörytyskulut Tälle tilille kirjataan seurakunnan perustehtävien osuus hallinnon kuluista sekä verotuskuluista ja keskusrahastomaksuista.
	Tarvittaessa seurakunta voi avata sisäisten vyörytyskulujen tilit täsmäytyksiä varten seuraavasti:
6771	Sisäiset vyörytyskulut hallintotoimelle
6772	Sisäiset vyörytyskulut seurakunnalliselle toiminnalle
6773	Sisäiset vyörytyskulut hautaustoimelle
6774	Sisäiset vyörytyskulut kiinteistötoimelle

Kirkkohallitus on antanut erikseen ohjeistuksen kustannusten kohdentamisesta.

3.13 Erilliskirjanpitona hoidetut rahastot

Mikäli seurakunnalla on rahasto, jonka kirjanpito hoidetaan erillään seurakunnan kirjanpidosta, rahastoon liittyvät tuotot ja kulut sekä nettotuottojen /-kulujen siirto rahaston taseen lisäykseksi/vähennykseksi merkitään seurakunnan tuloslaskelmaan informatiivisina erinä (esim. hautainhoitorahasto). Omaan erillisenä kirjanpitona hoidettujen rahastojen vaikutus seurakunnan tilikauden tulokseen on 0 euroa. Mikäli seurakunnalla on hautainhoito-, lahjoitus- tms. rahasto, jonka kirjanpito hoidetaan erillään seurakunnan kirjanpidosta, rahaston taseen loppusummat merki-

tään tilinpäätöksen yhteydessä seurakunnan taseen toimeksiantojen varoihin ja toimeksiantojen pääomiin.

6790 Tuotot
Tähän merkitään erillisenä kirjanpitona hoidettujen rahastojen toiminta- ja rahoitustuotot yhteensä tilikauden aikana.

6794 Kulut
Tähän merkitään erillisenä kirjanpitona hoidettujen rahastojen toiminta- ja rahoituskulut yhteensä tilikauden aikana.

6798 Siirto rahastosta/rahastoon
Tälle tilille merkitään
- erillisenä kirjanpitona hoidettujen rahastojen nettotuottojen siirto rahaston taseen pääomien lisäykseksi tai
- erillisenä kirjanpitona hoidettujen rahastojen nettokulujen suuruisen siirto rahaston taseen pääomien vähennykseksi.

Omana erillisenä kirjanpitona hoidetut rahastot eivät lisää eivätkä vähennä seurakunnan tuloslaskelmassa tilikauden tulosta. Tuottojen ja kulujen erotus merkitään siirroksi rahaston taseen lisäykseksi tai vähennykseksi.

3.14 Poistoeron lisäys tai vähennys

Investointirahaston ja -varauksen käyttö pysyvien vastaavien hankintamenon kattamiseen kirjataan varauksen vähennyksenä (+) tuloslaskelmaan. Varauksen vähennystä kumoamaan tuloslaskelmaan merkitään varauksen käyttöä vastaava poistoeron lisäys (-). Investointirahaston ja -varauksen käyttö merkitsee investointirahaston ja -varauksen muuttamista poistoeroksi, jota rahaston tai varauksen käyttövuonna ja seuraavina tilivuosina vähennetään enintään kyseisen hyödykkeen kunkin tilikauden suunnitelmapoiston verran. Kertyneen poistoeron purkaminen siten, että poistamatta oleva hankintamenon osa lisääntyisi, ei ole hyvän kirjanpitotavan mukaista.

6800 Poistoeron lisäys (-)
6810 Poistoeron vähennys (+)

3.15 Varausten lisäys tai vähennys

Pakollisten varausten muutoksilla ei tuloslaskelmassa ole omaa nimikettä vaan ne sisällytetään ao. tuotto- ja kulueriin. Kun realisoitunut menetys on kirjattu, pakollisen varauksen vähennys kirjataan tuloslaskelman asianomaiselle tilille kumoamaan tulonvähennys- tai kulukirjauksen.

Investointivaraukset eivät ole suoriteperusteista menoa eivätkä pakollisten varausten luonteisia vastaisia menoja ja menetyksiä. Tämän vuoksi ne kirjataan tuloksen käsitteilyerinä tilille *Varausten lisäys*.

Jos investointivarausta on suurempi kuin kokonaan valmistuneen tai hankitun hyödykkeen toteutunut hankintameno, ylittävä osuus on tuloutettava varauksen muutoksena sinä tilikautena, jonka aikana hyödyke on kokonaan valmistunut tai hankittu.

6830	Varausten lisäys (-)
6840	Varausten vähennys (+)

3.16 Rahastojen lisäys tai vähennys

Oman pääoman yleiskatteisten rahastojen kartuttaminen ja käyttö esitetään tuloslaskelmassa tilejä *Rahastojen lisäys* ja *Rahastojen vähennys* käyttäen. Kun investointirahastoa käytetään investointihankkeen rahoittamiseen, tehdään vastaavat poistoerokirjaukset kuin investointivarausten käyttämisen yhteydessä.

6870	Rahastojen lisäys (-)
6880	Rahastojen vähennys (+)